

bizásából ugyanis különböző tudományos expedíciók kutatták ki Közép-Amerikát, hogy a csatorna számára legalkalmasabb helyet megtalálják s az az expedíció, melynek a magyar Türr István tábornok volt a vezetője, állapította meg a csatorna helyét a Panama-szorost. Ezen biztonság előterjesztését fogadták el a végzendő munkálatok alapjául. Lesseps nagy híre s a szuezi csatorna gyors felvirágzása lehetővé tette, hogy rögtön létrejehetett a Panama-csatornát építő társaság, habár az építés költségét már kezdetben nem kevesebb, mint 600 millió frankra tették. Lázasan kapkodták a kibocsátott részvényeket s mindenki remélte, hogy a nagy mű legkésőbb 1888-ra teljesen elkészül.

1881 február havában kezdték meg a munkálatokat; de csakhamar csalódást csalódás követett. Kint, hogy a talaj kedvezőtlenül szilárd s így a csodálatosan tökéletes gépek is nagyon nehezen dolgozhatnak; kint, hogy a csatorna vidékének egy része nagyon mocsaras és áradásos s ezért a folyókat más irányba kellett vezetni s új gátakat építeni. De kint mindenek felett az, hogy Panama vidéke a legegészségtelembb helyek közé tartozik, s ezért alkalmas munkásokat csak nagynehezen és drága pénzért lehetett kapni. Az összehozott 600 millió frank csakhamar elfogyott. Lesseps tekintélye s hírneve új meg új milliókat teremtett; de lassanként már a főzóna is gyanúval fogadta a dolgot, s a pénzügyi zavar, mivel csak kamatokban már 10 millió frankot kellett fizetni, évről-évre nagyobb lett, s 1889 elején a társaság csődöt mondott. E bajokhoz járult még, hogy Kolumbia állam, melynek területén épült a csatorna, az építésre 1893-ig adott engedélyt s ezt a társaság bukása után csak oly feltétellel akarta meghosszabbítani, ha a munkálatokat az engedély-idő lejártá előtt ismét megkezdik. Most tehát nagyon kérdéses, vajon nem vész-e el teljesen az ezerháromszáz milliónyi rengeteg összeg s a francziák fáradságának és költségeinek gyümölcsseit nem fogja-e az angol, vagy amerikai yankee csatorna megkaparítani.

Mindenestre nagy és válságos helyzetet teremtett a Panama-társaság s méltó az az igazságtársaság, mely Franciaországot ezen óriási sédelgés miatt megragadta. De szomorú, hogy e botrányos pörben Lesseps (s mellette még Eiffel, a világhírű torony építője) neve is szerepel. Állítják, hogy sokan csak azért húzták-halasztották a társaság bukása után a bűnpör megindítását, hogy a tisztas aggastyán előbb sírba menekülhessen előle. A végzet nem akarta; így tanúi vagyunk egy élő, kimagasló egyéniség élete szomorú végének.

ASSZONYKÁMHÓZ.

Hagyd el, drága feleségem!
A szegénység soh' se szegyen.
Adott annyit az ég nekünk,
A mennyből megélhetünk
Szép csöndesen és szerényen,
Hogyha dolgozunk szerényen.

Megsegít az Isten, meglásd,
Csak szeressük híven egymást,
Az én szivem boldog nagyon,
Hogyha érted dolgozhatom.
S nincs nekem semmi vágya
Földi kincsre, gazdagságra.

Hisz én nagyon gazdag vagyok,
Két szép szemed ha rám ragyog,
Ha csókot ad oper ajkad
És ha végig nézve rajtad,
Elmondhatom büszke hangom:
«Enyém vagy te szép galambom!»

Hát még az az édes remény,
Hogy máholnap *Több az 'Enyém!*
Mert betoppam majd a gölya,
Bölcsőnek lesz kis lakója.
(No, ne pírul drága lélek!
Erről többet nem beszélék.)

Még csupán csak egyet mondok:
Az a *gazdag*, a ki *boldog!*
Ép erős test, vitor elme
És egy hű szív hő szerelme
— Hidd el, drága gyöngyvirágom —
Legfőbb kincs e nagy világon!

MARES ÖDÖN.

APRÓSÁGOK.

Az idők jele.

Boldogtalan fiu,	Ám feledni nem tud,
Kit megosala Borosa,	Mert ma már a bor is
Istik, hogy bánatát	Épen olyan <i>hamis</i> ,
Bele fojtja borba.	Mint babája, Boris.

Az igazi hatás.

Hűs erdő rejtekében	Majd érte e berek!
Poéta andalog,	A táj hallgatja némán,
Papirosa kezében,	Mintegy merengve, mólán,
Papirosán dalok,	Nem hallasz semmi neszt.
Szaválni kezd s miért itt?	Még egy rigó megünja,
Mert balga emberek	Kitör belőle gúnnya
Műsáját meg nem értik,	S bokrán <i>futyolni</i> kezd.

Szerlem és szeretet.

Bármilyen bájos, hej hiába,
Szerelmünk csak tavasz virága,
S nyarunk múltán lehull.
Mi szivet mindörökre tölt be,
Az a szeretet örökzöldje,
Mely télen is virul.

MARES ÖDÖN.

A KIRÁLY FUTÁSA.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta Baksay Sándor.

Ne bízodjatok el, Urak! Ne nyaggassátok azt a szegény koczt! Hagyjátok az öt malaczával! Mig ti itt egész mohósággal kergetitek a vadászat rége nem köstöl örömeit, ezalatt a ti királyotok fejére élesedik a halál íja. Megtudtátok örízni megszentelt életét a pogány török nyilai ellen, a tenger veszedelmei között, és most hagyjátok magára hűségletlen szolgák, mikor a zoóki patak büriújen átugrat, és egy ritkás erdő felé kanyarodik. Ott egy kis majorság aljában leselkedik rá a halál, még pedig nem is gyalogosan, hanem egy kis pejparipán. Aranyos páncél a mellén, aranyos sisak a fején, még rostélyá is van, és pedig leeresztve; aranyos kard az oldalán, és aranyos dárda a kezében, melyet hűs lépésnyi távolságtól... Igen! Kata rég várakozik már; jókor reggel értesült, hogy csakugyan átkeltek a Dráván, és ha átkeltek, bizonyosan ide tart az ő völgye. Ott számítgatja az időt, észre sem véve, hogy kelevéztartó újjacskái fázni kezdenek. Fülel, mint egy őzecke. Már hallja a lódobogást, már kiválik a másik erdőből egy magános lovat, kinek arcát ugyan nem veheti ki, de a sárga paripa csakugyan tulajdon maga a *Sárga*; a paiza piros sárkányja is ide vereslik, és közepén az arany oroszlán világosabba a napnál.

— «Jaj most nekem a rácz lányokat tánczoltató Bán Balázs! Jer csak közelebb!»
Kirugtatott az erdőből és husz lépésnyi távolban megcsóválta az aranyos kelevézt és a lova vágra vetette, azután kivont karddal rohandt rá. — «Add meg magad életre-halálra!» A királyt meglepte a váratlan támadás, de csak egy pillanatra. Az életlen kelevéz gyenge koppanása páncéléján, — aztán a csengettyű zengésű hadi lárna, mely megadásra hívja fel, és az elpalástolhatatlan szoknyaredőzt, mely a támadó derekától aláfolva a ló oldalát takarja, egyszerre megértették vele, hogy az álomszerű jelenet rároppanó alakja csak egy aranyos pillangó, legfeljebb darázs.

Minek erre kardot vonni?

Mellé ugratott; egyik kezével csuklón ragadta a kardforgató kis kezét, másikkal derekón fogta a leányt, kiemelve nyeregéből, letette a földre, maga is utána ugrott, s kicsavarta kezéből a kardot, s a leány mellének szegezte.

— «Micsoda istentelen harambasák laknak ebben a tartományban, a kik a jámbor lovagok életére törnek? Te add meg magad életre-halálra!»

Kata csak most figyelte meg a lovat hangját, s rémülve vette észre, hogy egy egészen idegen alak áll vele szemközt. Könyörgésre fogta a dolgot.

— «Jaj istenem! nem kegyelmedet akartam, lovat úr! Bizony isten nem kegyelmedet akartam.» — Azután egy pillantást vetve ellenfele paizsára, kitört belőle a keserűség. — «Hogyan jutott kegyelmed ehhez a paizshoz?»

— «Mégöltem érte a gazdáját, a ki épen úgy utamat állta, mint te!» felelt zordonan a kegyetlen lovat. «De lássuk arczodat, kis haramia!»

És két újjával, gyöngédén, mint a hogy a virágszirmot szokás fejtegetni, — fölemelte a furcsa kis sisakrostot és ámulva nézte az aranyos keretnek gyönyörű foglalatját. Nagy, bátor, fekete szemeket, hosszú selyem pillákat, félig haragosra, félig könyörgőre csukódó ajkakát.

— «Nem vagyok én útonálló, csak egy szegény leány. Kérem, lovat úr!»

— «Azt én nemh iszem! Épen a leggonoszabb gonosztevők szoktak leányruhában járni. Vanak-e ezimborád?»

— «Nohát vannak! Tele van vele az erdő. Mindjárt elmentszik a kegyelmed torkát, ha visza nem adja a kardomat.»

— «De még a lánczodat is elveszem!» — Felelt a lovat, megpillantva a leány nyakában a drága jegylánczot. — Bajnoki törvények szerint a legyőzöttnek minden vagyona a győztest illeti. Ide vele!»

A leány két kezével csapkodta, karmolta a lovat kezét, azután felkapta a kis kardot is, és verte vele a sisakját.

De bizony csak oda lett a Bán Balázs amulettes láncza, melyet a lány, vesztére, most is nyakában hordozott. A csúf ember kiakasztotta a nyakából, azután kengyelbe lépett, és lassan tovább ballagott. Lassan; és még ezel is boszantotta a lányt.

Kata a kis dárduját hajítottá rá, majd siránkozva kiáltott utána:

— «Vigyé hát a lovamat is, kardomat is, csak a lánczomat adja vissza. Jegylánczom az nekem! Jegyben kaptam, a völgyenyemtől. Szépen kérem, édes lovat úr, legyen szíve!»

A völgyen y szóra újra visszafuttatott a lovat, és a leány előtt termelt. Felemelte sisakrojtját; kék szemei, piros orcájára rúsugároztak a leányra mint a nap.

— «Jegyláncz? akkor meg épen nem adom vissza! Hadj verje meg a völgye az ilyen paripázó lányt kötőfékkel! No no, hát ki a völgyenyed?»

— «Bán Balázs Uram, a ki elment haza hozni a királyt. Ötet akartam én megijeszteni, nem kegyelmed. Ez a paizs az övé, a ló is az övé, hogy jutott hozzá kegyelmed?»

— «Ne búsíj semmit. Lovat cseréltünk meg paizst, ennyi az egész; majd megjön ő is. Akkor a lóval és paizszal együtt a lánczát is vissza-kapja.»

— «Jaj, csak azt ne! A lánczot nekem adja vissza kegyelmed.»

— «Jól van no, nem bánom hát; egy csókért visszaadom.»

Kata tétovázva nézett fel a lovaóra.

— «Vigyé hát a csókját!»

A lovat lehajolt, s míg foglya nyakát átölelni igyekezett, addig a leány hirtelen egyet rántott a kis sisakrostélyon, hogy állásig csúszott le, és azon keresztül megcsókolta a lovat.

— «Itt a lánczod!» szólt a lovat, s nyakából kiakasztván, a leány karjára vetette. Kata örvendezve terjesztette ki a visszanyert kincset, s újabb rémülés fogta el. A láncz aranyláncz volt, de nem az övé.

— «Nem ez az én lánczom! — kiáltott a lovat után, — az enyimet add vissza, lovat úr, az igazit!»

— «Majd ha te is igazi csókkal váltod ki; így volt az alkunk!» — kiáltott vissza a lovat, és most már elváltottól igazán.

Mig ez a rövid harc lefolyt, gyorsan ügetve közeledtek az elmaradott lovagok. Kata örvendezve látta közeledésüket. Eszébe jutott, hogy közöttük lesz bizonyára Balázs, vagy maga a király, a kiknek bepanaszolhatja megrablóját. Egy mogyorófa bokorból szemlélte a csendesesen elügető daliákat, de nem volt közöttük sem Balázs, sem más valaki, a ki ékezebb fegyverzetéről a királynak válhatott volna.

Akkor a lány szívet elfogta valami. Mintha rátekerődzött és ráfújott volna mind a két láncz; a magáé is, meg a másé is. Mire várja ő már most az édes jegyesét? Hogy egy lovat elvette tőle, és mást adott helyette? Hol? Mikor? Miért? Mit kerestett ott? El tudja-e mondani? És ha elmondja is, hisz-e neki?

Hisz-e neki? Jaj ő neki!
Sírva ült lóra, de megint csak leszállt, egy vesszővel oldalba csapta a lovat. A lovaeska megugrott, és haza nyargalt; a leány pedig gyalog vitte haza a meglánczolt szívet.

Otthon elpanaszolta a veszteségét anyjának, a ki meg is vigasztalta, hogy a pajkoságnak és istentelenkedésnek ez a rendes következése; egybíránt megálmodta ő ezt még a múlt héten; ezt jelentette a kigyuladt ház.

Kata jobb szerette volna, ha azt álmodnák meg, hova bujdosék ő Balázs elöl, a ki ma vagy holnap haza térhet.

Erre a gondolatra újabb rémülés fogta el. A mi a szerencsétlen végű kalandban eszébe sem jutott, most mint egy tör ütötte át szívet.

— «Haza térhet! de hátha oda vészett! A lovagok csakugyan a király kísérői voltak, s Balásznak közöttük kellett volna lenni, ha senki másnak nem is! Oh, ha örökre odamarad!»

Hová legyen!

Akár hova, csak ott ne, a hol most van. Nem jó az ilyen gyöttrődéssel egy helyben maradni. Hiába csörög itt már a patak, hiába bimbóznak a fák. Nem neki bimbóznak. A hitszegőnek, az árulóknak, a jegyevesztettnek.

— «A koszorúja - vesztettnek!» kiáltott fel kétségbeesetten; mert hiszen ő világos nappal megcsókolta azt a csúf katonát; igaz, hogy csak szattánybörrel csókolta meg, de ezt is csak meg kell vallani; ha meg nem vallaná, hogyan bírná hordozni ezt a tüköt egész életlen keresztül?

Szaladnjunk innen, a merre látunk.
Visszatértek Pécsre. Visszatérőben elmélázótt a lány. Pécs tornyai messziről várták, és intettek felé. A vesztett szív sorra vette a tornyo-

kat, melyik alatt keressen vigasztalást, s ha nem talál, melyik alá rejtőzzék.

Melyik alatt, leányka?

Megmondja azt a rudas lovat is, a ki a patacsi patak hídjánál magától megáll, és vissza-rád, mintha mondaná: nem szállsz le kis gazdám?

Nem hallodd a kerekék zúgását? Ej, hát nem tudsz magyarul? Hiszen olyan értelmesen ki-mondják:

Loránd atya, Loránd atya, Loránd atya...

Még most sem érted? Odafent a hegy lábánál a kolostor, még a harangja is megszólal. Ugyan kinek szólna, ha nem neked?

Kata végre megéri a sok intést; leszáll, leveti az istrángot, anyját is lesegíti.

— «Gyerünk Loránd atyához.»
No, végre valahára megértetted, te keményfejtű leány.

Ott, a kolostort környező bükkök alatt megtalálja a szent vitézt, ráborúl kemény kezére, és bepanaszolja neki a gonosztevő lovat; azután nagy szegyenkezéssel gonosztevő magát is; meggyónja neki minden alnokságát a kis kelevéztől kezdve egész a rosta-kéregig, melyből ő sisakot praktikált; és az áruló lánczot, és az áruló csókot. A csókot nem bánja, ezzel végezte vallo-mását, mert úgy sem volt igazi; ezt szemébe is megmondaná a lovaknak; de a láncz, az nyomja a szívet. Most már vigye ötét Loránd atya valami szigorú kolostorba, a hol igazán megveze-keket a búneért, mert ő nem megy többé szeme elé a jegyesének.

Loránd atya felvilágosította és megvigasztalta a lányt.
— «Az a csók nem mehet vétek számba, miután a lovat maga sem tekintette igazinak. A lánczot könnyű lesz visszazerezni; mivel a lovat csakugyan ő felsége kísérőjéből való lehetett. — Ó Felsége tegnapelőtt érkezett ide; tegnap itt mulatott, s ma ment Siklószera lovagjával. Holnap utólrérheted, borúl a lábához, és kérj tőle igazságot a lovat ellen, kétség kívül megismered a bűnösöt?»

— «Ezer közül is! De hogyan jelenek én meg, szegény árva leány, ha csak Te, atyám...»
— «Jól van no! — vágott közbe Loránd atya. — Tudom a töbit. Ti csak menjetek, majd én is ott leszek.»

XII.

A Prodalics foglyai szabadon bocsátva, minden különös viszontagság nélkül utaztak tovább; Vizvárnál átkeltek a magába tért Dráván, ott el is váltak egymástól, ki fel, ki alá. Haragot, boszúállást egyik se tartogatott szívében, a hóbortos Prodalics iránt, az egy Fridrik gróftól kivéve. Miért is? Nem látta-e el őket tisztességesen?

Prodalics is örült, hogy túl adhatott rajtok. Ha már a király kisiklott keze közül, mi hasznát venné annak a sok úrnak? Kiennék minde-néből, és nyakára hoznák az egész országot, — még sem kapna őrök negyvenezer batkát sem, nem hogy aranyat. Úgy majd jobban elnéznek neki egyet-mást.

Például ha ő most rögtön felkerekedik, és úzóbe veszi azt a két akasztanivalót, megkap-hatja, nyársba húztatja, azután felakasztatja a váraik tornyára, ha van nekik... Ez többet ér a világ minden negyven ezer aranyánál. — De nem. Még sem húztatja nyársba, se toronyra, hanem vaskarikát üttet a nyakukra, összelán-czoltatja, és úgy viteti őket a király elé. Ezek az igazi árulók, mert ezeket bujtották fel ötlet is.

Már mint Osló Pált és a stipnikit vajdát.
Fel is kerekedett, a mint a vendégek behűzták maguk után a kis ajtót, és gyors menetben

úzóbe vette a két ezimborát, hogy saját váraik-ban fojtja meg őket.

Vára pedig — jól tudjuk — nem volt a nyavalásnak egyiknek sem. Nem is hazafelé tartottak, hanem le a nasiczai útnak.

Az alatt az egy hajnali óra alatt, melyet a Prodalics szentgyörgyi várában töltöttek, a két fő alak szóváltásából és Balázs elejtett szavai-ból egyszerre felfogták a helyzetet és további teendőiket.

A király tehát kevesed magával az ő birto-kaikon keresztül tér vissza; Bán Balázs fegyver-zetében és pajzsával.

— «Ezt bizony előbb is tudhattuk volna. De bizony Prodalics uram is elgondolhatta volna, hogy a király nem jön egész táborral: mi szükség volt neki annyi ezer embert föllármázi? Bizony csak azt érte el vele, hogy a vadat el-riasztotta.»

Mondogatták egymásnak, azután elhatáro-zták, hogy a maguk kezére dolgoznak. Újútát vágják a királynak, mielőtt a Drávát elérhetné, s ha kezdőkre kerül, nem adnak belőle Prodalicsnak. Ők lesznek az urak.

Ebben szépen meggyeztek, de a hát azlán-on megint majd összevittak. A stipnikit vinni akarta azon meglánczolja a szultánhoz, a miért ő fogja kapni egész Boszniát; a szelidbe érzelmű Osló Pál ellenben megelégedett volna azzal, hogy erősen megkönyörögtetik, azután szép haddal visszahelyezik trónusába. Úgy is az övék lesz akkor az uralkodás.

Így fűzte tovább politikai kombinációit a két statusférfi, lassanként közeledve a nasiczai út-hoz, azon a ponton, a hol az út balra kanyarodva Osló Pál uram falujának tart. A nap is hanyat-lóban volt már, s hátralevő részére az ábrándo-kon kívül nem maradt egyéb tennivalójuk, mint a faluban híreket szerezni, ha nem látták-e ma vagy tegnap ilyen és ilyen lovat urakat, kik a Dráva felé tartottak; és ha nem volna róluk semmi hír, ez esetben megrakni az utakat ké-mekkel, őrökkel.

Mintán eként a kémek és örök dolgát így rendbe hozták elméletben, sőt már a király is kezük között volt elvben, a stipnikit megállította lovat.

— «Tudod mit gondoltam, ezimbor? Ez a király nagy gondot ad nekünk. Nem jobb volna-e sem a szultánnak oda nem ajándékozni, sem Budára vissza nem helyezni. Jobb, ha kötélen tartjuk és úgy viszszük vásárra. Sorba megké-rdezzük a szultánt is, Nápolyi Lászlót is, sőt ön-magát is: ki ad többet érte, aztán a legtöbbet ígérőnek odaadjuk.»

Épen kezet akartak csapni, mikor hátuk mö-gött mennydörgető ordítás csapott fel. Prodalics érkezett meg a nyomukba, s minden előleges hadizenet nélkül megtámadta gyanutlanul hul-lámzó csapatjukat. A gyorsan rohanó nagyobb sereg pusztá lármaja szétugrasztotta az egyéb-ként is harcziatlan gyülevést, s mire a két ven-zér meglepetéséből magához tért, csak annyit ideje maradt, hogy sarkánytuba kapja lovat, különben előbb jutnak nyársba, mint faluba.

Keresztül a falun beszaladtak a közeli erdőbe, ott a fák és az éjszaka árnyékába meghúzódva, szemlélték a világosságot, a minővel a felgyú-tott házak és kazlak lángja sokáta felvenni az égboltozatot. Osló Pál uram sohajtsáából könnyű kitalálni, kinek a faluja ég ma, és a stipnikit ré-mült arcáról, hogy kinek a háza lesz felulva holnap. És még ha csupán a ház! mert Proda-lics nem ismer irtalmat, mikor pusztít. Férfit vassal, asszonyt, gyermeket tüzzel.

Ott lapítottak az erdőben, ott aludtak el, s mikor meghajnallott, tovább bucsorogtak. Talál-tak egy kanásra, attól elvettek egy süldő mala-

Margitay Tihamér: *A feltékeny.*

Baditz Ottó: *«Vágyom ugyan legény, mint te.»*

Nádler Róbert: *Tere-tere a mosás mellett.*

Skutezky Döme: *Könnyű más kárán nevetni.*

Bruok Miksa: *Libapásztorlány.*

Hány Gyula: *Pípai malom.*

Spányi Béla: *Hazafelé.*

László Fülöp: *A müncheni udvari sörházban.*

Pataky László: *Megbeszélés.*

Böhm Pál: *Egy est a Tisza partján.*

czot, azt megcsütötték, megint tovább bujdosnak reggeltől estig czél nélkül. Útközben megtudták, a mit úgy is tudtak; hogy Osló Pál uramnak mindenét felégette elrabolta az ellenség, tövig legezte az egész falut, azután felkerelkedett és megye le a Száva felé, mint az árvi.

Alkonyatkor a Drávára vetődtek ki.

A folyam sárga-zöldes haját fonogatta, mint egy istenasszony, a ki elfáradt a harcban s most nyugodni készül.

Haraggal zúgott fel rájuk.

— «Nos, hát itt vagytok? Magatokra gyujtotatátok a házat, és most jó volna valahová lehajtani a boldog fejeketeket, kit sem ég, sem föld nem vesz. No hát keljtek át; odaát mindig van egy bokor az ilyen üzö-futók számára; nektek is akad; ne féljete, nem vernek alatta agyon. Ott nincs se szultán, se László, se Prodalics. Magyarország, király is van, nem kér tőletek. Tegnap reggel én vittem által.»

A két bajnok szót fogadott, átkelt, és szállást kért az első bokortól. A bokor szívésen adott; ágyat vetett nekik száraz falevéből. Ott aludtak egész éjjel. Reggelre a hajnali szélben megrezdült a bokor, vékony ágakával megsimogatta a bujdosók arcát. Ébredjete, menjete tovább Isten hírével.

Ha Isten hírével . . .

Persze! a jó embernek a reggel szokta meghozni az Isten híret; az okos gondolatot; a böles elhatározást; a megtérést. És a rókának is az egyik lyuk után a másikat.

Nekik is meghozta.

Ha már ideát vannak, hűséget kell vallani, de kinek? Gara uram legközelebb van, neki legjobb lesz. Hűséget, de hogyan?

— «Két pártutót, a ki szánja-bánja tévedéseit és most . . .»

Nem. A róka okosabb. Felveri a nyulat fekvőhelyéből s maga lapul meg benne.

(Folytatása következik.)

LESSEPS MINT VÁDLOTT.

«Nem látom át, miért hibáztathatnának azért, a mért nem maradtam meg makacsul egy helyzet véres felfogása mellett. Senki sem csálhatatlan és nincs ember, a ki helyesnek ne tartaná a változott körülmények közt módosítani felfogását, a nélkül, hogy a következetlenség gyanújába esnék.»

Ezeket a meplepő őszinteségű szavakat, melyeket *Lesseps* önvédelmére mondott, s melyek kulcsát adják egész lelki világának, annak a naiv és genialis őszinteségnek, mely sohasem rejteti terveit, hanem az egész világot bizalmasává avatja, egy kis 38 lapnyi röpiratban olvassuk le, melynek czimlapján *Lesseps* neve áll, s kelte 1849 aug. 25-dike.

Negyvenhárom éve mult. Akkor is franciaia legfőbb törvényszék komoly, rideg arcú bírái gyűltek össze, hogy ítéletet mondanak egy politikai tény fölött, mely a legkényesebbek egyike volt, a mi nemzetközi téren előfordulhat. Csak a vádlott volt a mai roskadt agastyán helyett élte delén levő erőteljes férfi, ugyanaz, a ki ellen most a pártgyűlés legmérgesebb tájtékait szórja, s letépné a fejéről a megérdemelt babért — *Lesseps Ferdinánd.*

Ritka ismétlődése az egynék sorsát intéző eseményeknek, hogy ugyanaz a végzet, mely a század ez igazi tipikus lángelméje pályáját egyszer már kiköszöntötte megkezdett útjából, hogy merő vak véletlenből olyan irányba terelje, melyben az emberi polgárosságra valóssággal gondviselésszerűen folyhatott be, most, annyi idő múlva ismét belejárják az élete rejtegyébe, s számalomra méltó hősévé tegye egy egészen hasonló drámának, a melyet 43 évvel ezelőtt játszott le, s melyben — sietünk eleve megjegyezni — azóta a vádlott mellett szót a történelem igazságszolgáltatása.

Akkor volt ez, mikor az 1848—49-iki évek mozgalmait megérték a pápaság trónját, s az

egyház hatalmas feje állózetben hagyta oda Rómát. A pápa menekülését lemondásnak vették s 1849 febr. 9-én Rómát köztársaságnak kiáltották ki. *Mazzini*, — az olasz szabadságnak e kiváló hőse, — Rómába sietett s a triumvirátus élére állva, fölvenni készült a keztyűt Ausztria ellenében. De alig kezdte meg előkészületeit, Franciaország, melynek segítségével méltó oka volt számítani, titokban hadsereget küldött Oudinot tábornok alatt az ifjú köztársaság elfojtására. Megbotránkozás töltötte el az olasz szabadsághősök szívét. De *Mazzini* nem ijedt meg. Összegyűjtötte csapatait s föltette e kérdést: «Béke, vagy háború? Senki sem volt, a ki a béke mellett nyilatkozott volna. A harc megkezdődött. Két hónapi hősi ellenállás után a francziák elfoglalták a város fölött uralkodó magaslatokat, a további ellenállás hasztalan volt, *Mazzini* csak annyit tehetett, hogy megtagadta a békeküldözásokat s két társával együtt lemondott állásáról.

Ebben a válságos időben a franciaia köztársaság római követe *Lesseps* volt, a ki franciaia kormány szégyenletes eljárását, a testvér köztársaság bombázását, nem habozott megbélyegezni. Anyira ment, hogy megbízóival nyíltan újat húzott, s az engedelmességét megtagadta. Mikor pedig ellenvetései fegyverem nem vétettek, inkább lemondott állásáról s örökre felbuzakítottá fényes jövővel biztató pályáját, semhogy részesévé legyen a népjog elleni halálatlan merényletnek.

Ez a ténye juttatta *Lesseps*et első ízben a vádlottak padjára, melyen ma másodszer foglalt helyet, azon vád terhe alatt, hogy Franciaország akciózóját cselzetésben megbiusítani törekedett s hivatalos kötelessége teljesítését megtagadta. A fentebb idézett kis nyomtatott röpirat arra a méltatlan vádra adja meg a feletletet, merészen nézve szembe gyanusítóival, szétszedve ellenfeleinek érveit, s visszahárítva az árulás és becstelenség vádját a kormány embereire. Sajátosságok alkalmisággal hangzanak ezek a védekező sorok ma, a Panama-ügyben folyó vizsgálát utóvilágításában. A röpirat három részre oszlik. Első része válasz a miniszteriumnak, második része az államtanács előtti megjelenésére vonatkozik, a harmadik az államtanács jelentésére felel meg.

Lesseps védekezése érdekes nyilatkozása annak az onálló, nyílt modornak, mely egész életén át végig vonult, s mely a független meggyőződés emberét mutatja minden szavában. «A kormány — ugymond, — mely miután létezésére nézve igen kritikus körülmények közt nagy nehézségekkel járó feladatot bízott rám, s mely mikor a veszelé elmul, oly könnyen cserben hagyott, a nélkül, hogy tettemnek vizsgálatába is belebocsátkozott volna, ellenem a nyilvános támadást is kihívta a legfőbb országos bíróság részéről, mielőtt az államtanács, mely magatartom felülvizsgálatával bízott meg, a vizsgálatot megindította volna. Haboztam önvédelmi jogom gyakorlásával s most is tartózkodással, mérséklettel s őszinteséggel teszem azt, a mint az oly férfihoz illik, ki sokkal jobban tiszteli a közvéleményt és saját méltóságát, semhogy ellenfelei modorát utánozná. Azt nyertem vele, hogy hatásköröm túllépését vetik szemérem. Engedetlenséggel vádolnak, s mivel a tények egyszerű felsorolása feltárja azt a politikát, melytől elég esztelen voltam nem engedni magamat hallgató összetiporítatni, új csapásokkal támadnak rám újra, — mindig megelőzve a ténybeli vizsgálatot, — az augusztus 6. és 7-iki törvényhozásai gyűlésen. Azért röviden fogok felelni a kormány utóbbi érveléseire, s aztán ki fogom mutatni az államtanács által megindított vizsgálat jellegét, valamint az arra alapított jelentést, mely a mi szintén furcsa és különös ügyben, első ízben az aug. 22-iki hivatalos *Moniteur* közleménye folyán jutott tudomásomra.»

Kimutatja ezután *Lesseps* azon állítás hamiságát, mintha neki egy régi barátjához, Drouyn de Lhuys volt miniszterhez, intézett s az akkori miniszter által cselzetosan felhasználott levele szolgált volna Róma franciaia okkupációjának közvetlen okál. Nemesak megzavarja ezt, de egyszersmind elárulja azt az érdekes körülményt is, hogy őt a kormány május 10-től június 1-ig egy árva szónyi utasítás nélkül hagyta, sőt ismételt megkeresésére még egy táviratit «igen» vagy «nem»-mel sem választott. Napoleon kétszínű politikája egyszerűen bűnbakot akart fogni

római követében azon silány politikai cselzetéshez, melyet megkoczkáztatott, de *Lesseps* elég erősen bizonyult fölvenni a harcot a diplomáciaia cselzetésével.

A kamarában *Toequeville* és *Falloux* voltak *Lesseps* leghevesebb támadói. *Lesseps* nyugodtan, higgadt udvariassággal fejté ki, hogy teljességgel nem voltak tájékozva az ügy fölöl, melyről szóltak. Madridi követéségi állásából távozóban Bernbe, új állásába, csupán ideiglenesen és váratlan körülmények folytán fogadta el a római missziót; kétes politikai tervei tehát nem lehetnek ott, ezéja csupán az volt, hogy megakadályozza az ellenségeskedések felújulását Róma és a francziák közt, s különösen, hogy meggátolja a római köztársaságnak a franciaia fegyverek általi megbuktatását. Szépen, a nemzetközi jog emelkedett felfogásával s az európai politikai helyzet biztos felismerésével vázolja aztán a követendő politika helyes irányát, midőn hozzáteszi:

«Méltatlan volna Franciaországhoz, Olaszországban az osztrák befolyás ellensúlyozása ürügye alatt arra a gyűlöletes feladatára vállalkozni, melyet az utóbbi hatalom politikája, természetes törekvései és érdekei kényszerítettek rá. Ausztria mindig jobban volt értesülve, mint mi, azon vélemények fölöl, melyek a felszígiel pártjainak erjét alkotják. Tudja, milyen ítőzartót kelt a római lelekben a papuralom, s azért szívesen látná, ha mi vállalkoznánk egy inkább politikai, mint egyházi restaurációra, a melyet nem annyira az egyház, mint inkább az abszolutizmus ohajt.»

Végül néhány figyelemreméltó észmért vet föl *Lesseps* a nemzetközi politika és a követéségi jog egy s más ellentétes kérdésében, különösen u mi a követi utasítások csálhatatlanságát illeti. «Az utasítások csálhatatlanságának az az elmélete, — ugymond, — melyet az államtanács jelentése fölállít, halomra dönti a diplomáciaiáról való minden bevett fogalmaint, pusztá eszközé téve a követet, minden kezdeményezési jog nélkül, s lánccsal kötözve le őt, mely nem enged, hogy egyet is mozduljon előre nem látott körülmények között, ha csak előzetesen betűről-betűre elébe nem szabják követendő magatartását. Részméről, bár ismétlem, hogy sem betűben, sem szellemben nem vetettem utasításim ellen, még sem fogadhatom el ezt a tant.»

És *Lesseps* bátran, férfisan a ki is vonta a következményeket politikai elveiből. Inkább visszavonult a diplomáciaia pályáról, semhogy odakölcsönözze magát egy törpe és kegyetlen politikának és összetiporni segítsen egy ifjú köztársaságot, melynek vékérésétége a szabadelvű és felvilágosult Európa élénk rökonszenvét nyerte meg. Pedig ekkor már *Lesseps* 45 éves volt.

A civilizáció sokat köszönhet annak, hogy a «nagy franciaia» alkotó ereje javában, szakítva a politika alkalmiságával, az újkor technika legmerészebb álmai megtestesítésére szentelte életét. E nélkül kétségbe, vajjon megérte volna-e század a szuezi szoros megnyitását a világkereskedelemnek, melynek tíz ével a történetek után a közben tszászárrá lett Napoleon (*Lesseps*-nek Eugenia császárné útján különben is rokona) egyik legmelegebb szószólójává lett. De viszont talán *Lesseps*-nek sem sikerült volna nagy gondolata megvalósítása, ha annak föltételeit diplomáciaia oskolázottságában nem hozta volna magával. Mert *Lesseps* a szuezi földszorosot nem csak ásóval és csakánnyal, hanem még sokkal inkább tollal és szóval metzette át, s az eltávolítandó földrétegeknél sokkal nagyobb akadályokra talált az elhárítandó nemzetközi vetélkedésekben és feltékonyképedésekben. Hogy már atyja Franciaország képviselője volt éveken át keleten, Mehemmed Ali udvarában, s hogy ő maga is Egyiptomban kezdte konzuli pályáját, ez mig egyetlen lelkesedésre gyujtotta az ó-kori építészeti monumentális csodái iránt, másfelől jó korán biztosította számára egykori játszóháza, a későbbi Szaid pasa baráti érzelmeit. Mindketten ifjak, szabadok, bátrak és kalandvágyók voltak, lelkesedve a férfias sportért, s 25 évvel később ez az ifjkor barátság szerezte meg *Lesseps*-nek az engedélyközményt, melylyel nevének utat nyitott a halhatatlanságba.

És mégis, ha *Lesseps* a diplomáciaia pályán maradt volna, sorsa talán megkímélte volna élete alkonyán attól a megpróbáltatástól, melyet

a nagy sikereit megelőgelt végzet gazdag élete utolsó felvonásúl tartott fenn számára. Az összehasonlítás érdekes a közvélemény előtt bevádolt *Lesseps* két alakja közt: a mikor egy benső összeütkezés lelkiismereti harcából kerül ki erkölcsileg győztesen, s a mikor a körülmények végzetes összeütközése juttatja agykora tehetetlenségében a vádlottak padjára. Minő ellentét egy ember életpályájában a dícsőség és rágalom két sarkpontja közt. De a kit a szereence emelt magasra, annak bukását nem bocsáthatja meg az emberiség köznapi morálja. Jaj annak, a ki halála előtt ünnepelnek; a gondviselésnek böles rendeje az, hogy a dícsőség jobb részét a halál oltárára helyezi koszoru gyanánt azoknak, a kik az emberiségért áldoztak és küzdöttek, melynek magasságába nem nyujthatja utána kegyetlen kezét — leveleit megtépdesni — a törpe irigység.

V. S.

BELLAMY.

Angol elbeszélés. — Irta *Payn Jakob.*

Mikor, mint egészen fiatal ember, először jöttem fel Londonba, valamelyik vidéki ismerősöm igen meleg ajánló-levelet adott Pullen úrrekhöz. Pullen úr gazdag ember volt, a ki erre a gazdagságra a mi vidékünkön tett szert, s most Londonba vonult vissza, élvezni azt. Ezt a lehető legtiszteltemtöbb módon cselekedte, noha, — cornwalli értelemben és mondás szerint, — bizony csak olyan «parvenu» volt. Pullen úr atyjának, — tudnillik, — megvolt az a szerencsétlensége, hogy egy egészen közönséges bányász volt, a ki két keze munkájával kereste a maga kenyerét; — oly körülmény, mely okot szolgáltatott arra, hogy fia ki legyen zárva a «jobb társaság»-ból. A vidéki családok társadalmi állása attól függ, hogy hány nemzedék választja el őket a kézimunkától, Cornwallban különösen azon dátum messzeségétől, mikor napvilágra léptek, — a bánya sötét tárnákból.

A londoni társaság effélével nem sokat törődik. Itt az embert, jó vagy rossz, annyiba veszik, a mennyit ér, és nem tudakozódnak a rokoni és az ősei után. Itt hát Pullen úr szívesen fogadtott mindenfelé, lévén jökedvü cimborá, és Pullen asszony pedig, mert igen jó természetű nő volt, s különösen, mert oly jól bele tudta magát találni a gazdagságba, a melybe úgy cseppent belé, hogy soha senk isse merete volna feltenni róla, hogy legalább is már nagyanyja ne lett volna hasonló szabású úri dáma, és ha valaki azt merete volna állítani, hogy a néhai Pullen úr, Pullen úrnak az atyja, bányász volt, bizonyosan azt a feleletet kapta volna, hogy «ez az eset akkor igen erős argumentum a mesalliance mellett» . . .

Othon Porthperran-ban, habár bizonyos tartózkodással viselkedtünk ez iránt a tiszteltemtelté pár iránt, elősmertük érdemeiket, és legkevesebbé sem tartózkodtunk (a meddig ez az ő saját házukon kívül történhetett) fantáziálni velők az ismeretséget és felhasználást, a milyet csak valamely alkalom adta magát elő. Így történt, hogy a mint a Bullion és Ingot cégznél sikerült az első üzletvezető állást megkapnom, egy percig sem haboztam ajánló-levelet szerezni magamnak Pullenékhez Londonba. Azt hittük ugyanis, — és talán ok magok is azt hittek, — hogy Londonban laknak, holott lakásuk legfőlebb külvárosnak volt nevezhető, ha pláne nem «falusi»-nak. Lakásomtól, a King-Streeten jó darab út volt hozzájuk, minél fogva nem igen gyakran vettem igénybe vendégzeretetőket bár; mily szívesen ajánlatot is az föl. Az emberek, a kikkel ebédjeiken találkoznai lehetett, ép mint magok, középkoruk voltak, a mi nem igen illt az én fiatal koromhoz és fiatalos vérmérsékletemhez. Azt hiszem, üzletemberek lehettek, a kikkel Pullen úr üzleti összekötetésben állott, és mindig oly dolgokról beszéltek, a mikből én egy szót sem értem. Ha a mikből fiatal leányok lettek volna, a dolog kétségkívül egész más leendett, s én igen örömet vettem volna részt a kisasszonyokkal egy-egy lawn tennis parthiban; de fájdalom! egyetlen ifjú arcz sem volt ott látható soha, hogy egy kissé jobban vonzott volna Pullen úr tiszteltemtelté házához.

Sőt ellenkezőleg, hogy egész őszintén bevallom, volt egy bizonyos körülmény, a mely inkább

még visszatartott attól, hogy a Pullen-családdal bizalmasabb ösmeretségbe keveredjem és házúnak gyakoribb vendége legyek, egy bizonyos körülmény, bátran merhetem oknak nevezni, Bellamy, a ház inasa.

Némelyeknek tán hihetetlennek látszik, hogy egy magamfajta distingált fiatal emter egy közönséges inas feszélyezzen; de hát én még nagyon fiatal valék és Bellamy ezt annyira éreztette velem, hogy fölönye igen nyomasztólag és kényelmetlenül hatott rám. Igen komoly, ünnepeles és tiszteltemtelté férfi volt. Nem egyszer hallottam már inasokról, a kik úgy néznek ki, mint valami püspök, ő azonban — és ezt határozottan állíthatom — olyan volt, mint egy érsek. Akkor került Pullen úrrekhöz, mikor ezek Londonban telepedtek le, s azóta mindig nálók volt. Pullen úr beszél róla, mint egy valódi kincséről, de azt hiszem, hogy titokban félt tőle, s meg vagyok róla győződve, hogy ferje nem kevésbbé, habár igyekezett magával elhitetni, hogy ez merő ragaszkodás és nem félelem.

Kezdetben azt hittem, hogy tán Bellamy valahogy nyomára jött a rémitő titoknak, t. i. hogy Pullen úr atyja bányász volt és eme titok bírtokában a tiszteltemtelté házaspárt hatalmában tartja. De ez a föltevés csak addig élt bennem, a míg le nem vetköttem a magammal hozott porthperrani előítéleteket. Azelőtt (legalább ő úgy adta elő) első-rangú szállodákban volt alkalmazva, a hol igen előkelő emberekkel volt alkalma megismerkedetni, — s nem lehetetlen, hogy ez imponált olyan nagyon a szegény Pullennek, s alapította meg a háztartásban Bellamy tekintélyét. Az egész házat ő vezette és pedig nemcsak mint valami házvezető, hanem legalább is mint egy egyházi-előjáró, és oly méltóság vette körül, mint csak előkelő egyházi-szolgálatban állókat szokott.

De a mi legjobban elkieserített iránta, az volt, hogy Bellamyvel szemben igen-igen fiatalnak éreztem magamat és mennél inkább küzdöttem ez érzés ellen, annál fiatalabbnak. Észrevettem, hogy az ebédnél mindig kisebb borus-poharat adott nekem, mint másoknak. Lehet, hogy az egész csak véletlen volt, de én szándékos gondoskodást láttam benne, tisztán abból a föltevésekből, hogy a bor nekem könnyen megérthető, sőt egy alkalmával, mikor a vendégeknek valami liqueur-t töltögetett, Bellamy egyszerűen kikérült, mintha azt akarta volna vele mondani; «ilyesmink nem gyermeknek való».

Szégyeltem volna bevallani, bár úgy volt, hogy egyedül Bellamy volt az oka, hogy látogatásaim egyre ritkábbak és ritkábbak lettek, majd egészen elmaradtak.

A megbánás és lelkiosmereti furdalás szülte végre bennem az elhatározást, hogy hosszú kimaradás után, egy szép szeptemberi nap délutánján, meglátogassam őket. Vagy tán inkább azt tette, hogy ismerősöim legnagyobb részt távol voltak a várostól, és így nem igen változhatott a vendégzereret igénybevételére alkalmas helyek közt. Egy jó ebéd a jámbor öreg Pullenékél, habár Bellamy egy oldaltekintettel szememre veti is ifjúságomat és járlatlanságomat, még mindig jobb, mint egyedül ebédelni valamelyik kocsmában, miután klubokba sohasem jártam.

Képzelnétek, mennyire gyötört a lelkiismeret, mikor e vendégzeretítő ház ajtaja felé közelde, az előtt egy halottaskocsit és két, fekete öltözött, temetkezési-vállalati szolgát pillantottam meg. Kétség nem férhetett hozzá, hogy vagy Pullen ur, vagy tiszteltemtelté neje (mert a mint említtem, családjuk nem volt) az utolsó, nagy út közében állt, azon az úton, a mely egy örökbe házába vezet.

A koporsót ép' előttem hozták le és tették fel a nevezett gyászkeret, a mint észrevettem Bellamyt, mely és tiszteltemtelté fájdalomában, a szegény földmaradványoknak utolsó istenhozzátot ívte.

Nem vagyok cseppet sem keményebb szívű, mint bármely más korombeli fiatal ember (a kik a cynismust leghevesebben affektálják kissé, mert abban az érettség és férfiaság jelet látják), de egészen magamon kívül voltam, abban az erős meggyőződésben, hogy soha életemben sem láttam képmutatást gazemberrel. Ugyannyira, hogy — nem akarva a szegény halott emléket megsérténi azzal, hogy a szomorú eset részleteit felől ettől a nyomorulttól tudakozódjam és nem akarva hallani sem a gazembernek képmutatást

sohajtozásait — megfordultam, s ott hagytam az egész temetési jelenetet, a nélkül, hogy csak azt is megkérdeztem volna, az öregek közül melyik a halott, mindazáltal azonban, bármelyik lett legyen is, mely megilletődéssel a szomorú esemény fölött.

Az újságokban semmit sem olvastam a dologról és így, — közös barátaink nem lévén, — nem maradt más hátra, mint várnom egy ideig, hogy aztán részvéltólagatást véve, a továbbiakról gyöngöden és résztvevőleg tudakozódhassam.

Ennek a szomorú kötelességnek teljesítését a véletlen nem remélt módon előzte meg az által, hogy körülbelül két hét múlva, a Cityben, magával Pullen úrral találkoztam.

«Bizonyosan a szegény felesége volt,» — gondoltam mindjárt magamban, de rögtön féltant, hogy bár rosszabb hangulatban van, mint rendesen, még sem látszott annyira levertnek, mint egy hű férjnek, a ki alig egy hete lett özvegyggyé, — illett volna lenni, s a mellett még nem is volt gyászban. A mint észrevettem, kissé mosolygott (én ugyan úgy vettem észre, hogy meglehetősen hidegen, a mit különben — tekintettel hosszas elmaradásomra házuktól, nem is vehettem rossz néven), — és így kiáltott fel: — «Alig ösmeretem meg, — oly rég óta nem volt nálunk!»

Valóban, három hónapja mult, hogy feléjök se mentem, egész a főnebb említett esetig. Gondoltam, legjobb lesz mentésémet erre alapítani.

«Úgy van az, kedves jó drága Pullen úr, hogy épen meg akartam látogatni önöket a mult hónap 18-án, (bizonyosan emlékezik a napra, gondolám magamban), — de olyan körülmények között, természetesen, el kellett halasztanom.»

«Miféle körülmények között? — kérdé nem értő arccal. — «Bármily körülmények között is örömünkre szolgál láthatni önt magunknál.»

«De egy oly szomorú eset alkalmával, oly borzasztó szerencsétlenség közepette, mint a mely az ön házat érte . . .»

«No, hiszen, igaz, hogy kellemetlen dolog volt, ha arra czélok, de hát nem épen olyan borzasztó szerencsétlenség.»

Mondhatom, nagyon fájt ezt a tisztességes öreg Pullent egyszeren ilyen közömbösnek, hogy ne mondjam szívtelennek látni, mikor szegény boldogult neje olyan kedves, jó asszony volt és — úgy látszott — igen jól éltek együtt.

«Nem tudom, — felelém kissé hidegen, — hogyan gondolkodik ön az ilyesmirel, de mikor az embernek a házától egy koporsót visznek el és a koporsóban . . .»

«Hát azt is látta?» kérdéze mindegyre komolyabban és elbrcul arccal.

«Persze hogy láttam.»

«Akkor, — mondá gondtéljesen és leverten, mintha valami rossz hírt hallott volna, a melyre nem volt elkészülve, — csak arra kérem, fiatal barátom, legyen oly jó és ne szóljon az egész dologról egy szót se senkinek.»

Ezzel idegesen megrázta kezemet és gyorsan elsietett.

(Vége következik.)

KICSINY UDVAR...

Kicsiny udvar két ablakja
Lelkem nehéz gondolája
Sok bús órán oda tér meg.
Beh más is volt ott az élet.
Nem vert ott a gond le engem.
Nem ért ottan el a bánat.
Édes anyám kis hajléka.
Úgy vágyom én teutánnad.

Hiu álom, vége, vége.
Szivem kincse, lellem fénye,
Nagy temetőn kísérik van.
Magam vagyok, magam, magam.
Most is megvan az az udvar.
Most is megvan az a hajlék.
Jaj, ha oda kéne mennem,
Én istenem, belehalnék.

HAMVAS JÓSEF.

Strobl Alajos: Klotild főhercegnő mélszobra.

Strobl Alajos: József főherceg mélszobra.

EGYVELEG.

* Az egyedüli kozmopolita a madárvilágban az eddigi tapasztalatok szerint a varju, melyet, bár különböző évszakokban, a földgömb minden országában fel lehet találni.

* A Rothschild-család vagyonát egy dr. Flürscheim nevének nemzetgazda 4000 millió márkára és évi jövedelmét 140 millió márkára becsüli.

* Az új-évi nagy fogadásoknál legelőször fogja viselni Carnot elnök a becsületrend legiója nagymesterei jelvényét. Ezt a jelvényt még I. Napoleon készítette, de a commune idejében elégett s azután a leírások után készítették másolatot, kihagyva róla a császári sást és az «N» betűt. A másolat már Grévy idejében készen volt, eddig azonban senki sem használta.

* A közös nemzetközi világkiállítást csakugyan megtartják Brüsszelben és Antwerpenben egyidejűleg 1894-ben. Brüsszelben a mezőgazdaság és ipar termékeit állítják ki, Antwerpenben a hajózási, katonai, gyarmati és egészségügyi tárgyakat. A két várost rendezővárosú villamos vasút fogja összekötni, melyen az utasok a 45 kilométer hosszú távolságot tíz perc alatt fogják megtenni. Nevezetes, hogy az egész vállalatot magánosok létesítik államsegély nélkül.

* A legrégebbi torzkép a turini múzeumban van. Egyiptomi papruskezeses különböző alakokkal. Láthatunk rajta együtt muszikaló oroszánt, majmot és krokodilt; továbbá majmot Pharao öltözetében, fegyverzetével és jogarival s előtte magasarangu hivatalnok alakjában egy ajándékot hozó macskát, mellette ökröt, mint szertartásmestert. Más helyen oroszánt sakkozik gazellával, ismét más helyen egy ló mászik fel fára, hogy az ágak közül menekülni nem tudó orrszarvut onnan lesegítse. Az alakok igen ügyesek.

* Nemzetek gazdagsága. Ujabb számítások szerint Angliában egy emberre átlag 2470, az amerikai Egyesült-Államokban pedig 2080, Franciaországban 2240 forint jut, s az utának következő leggazdagabb országban, Németországban, már csak 1400 forint.

* A földgömb a holdból nézve mintegy 14-szer nagyobb felületű s átmérője is négyszer nagyobb, mint a minőnek a hold a földből látszik, egyuttal fénye is 14-szer nagyobb, mint a mi holdfényünk s így már kissé erős is lehet az ábrándozókna.

* Clevealandnak, az új amerikai elnöknek, arczképét készítette el egy new-yorki íróművész oly módon, hogy az arczkép minden vonása s az árnyalatok is betűkből állanak, melyek Clevealand beszédei-ből egyes részleteket tartalmaznak. A szavak száma mintegy 13.000 s mindmegannyi teljesen olvasható.

* Csendes ország. Japánban a nyilvános árverések csendben folynak le, nem úgy, mint nálunk. Minden vásárolni akaró ajánlatát nevével együtt

csédlára írja s egy dobozba teszi, melyet bizonyos idő múlva felbontanak s a tárgyat a legtöbbet ajánlónak adják.

* A legnagyobb gözhajó a világon jelenleg a «Campania», melyet a Cunard-társulat építtetett Glasgownban. Hossza 176 méter s szélessége 17 méter, tehát nem sokkal kisebb, mint a világhírhír «Groot Eastern» volt. A hajó 19.000 tonna víz helyét foglalja el s óránként 21 fonalnyi halad.

* A zuluk illetemata megkívánja, hogy ha valaki egy főnök konyhájába lép, egész csendben maradjon, mintha senki sem volna jelen. A főnök is hosszabb ideig hallgat s csak egy pár perc múlva szólal meg igen méltóságos hangon ekkép: «Látom önt», mire a vendég is így válaszol. Minél hosszabb szünetet tart a főnök a megszólítás előtt, annál többre becsüli vendégét.

* Új csalogató szer. Egy san-franciskói orvos kihirdette a lapokban, hogy kötelezi magát minden egyes esetben, midőn az általa kezelt beteg meghal, a temetési költség felét kifizetni.

* Óriási villamos lámpát állít fel a Schugler cégek a híres szabadság-szobor tetejére a new-yorki kikötőben. A lámpa világító ereje 55.000 gyertyalángéval lesz egyenlő.

* A föld szagának megállapítása végett kutatásokat kezűtek Bertholet és André francia tudósok. Laza, nedves földet destillálva, igen erős kámforhoz hasonló repülő illatot találtak, mely azonban teljesen különbözik minden eddigi vegyi összetételtől. Az új anyag tömege igen csekély volt, a kísérletül vett földnek alig egy pár milliomod része.

* A francia pezsgő kiheverte a phillixerá-vészt. A múlt évben 24 1/4 millió palackot készítettek s azelőtt 25 1/2 milliót. A valódi Moissenux készlete jelenleg valamivel több 119 millió palacknál s ez körülbelül öt évi fogyasztásnak felel meg.

* A villamos fűtést legelőször alkalmazták a new-yorki Broadway egy nagy 14 emeletes épületben. Az egész épület kizárólag villamos erővel világítják s futik Hale és Adams rendszere szerint s e célra 6000 izzó lámpa s 40 izzólámpa volt szükséges.

* Kalandos utat tett meg az Atlanti-Oceánon egy Andrews nevű kapitány. Kis, csak 15 láb hosszú csónakjával indult útnak New-Jersey állam Atlantic-City városából, s 55 nap múlva érkezett Lissabonba.

Strobl Alajos: László főherceg mélszobra.

AZ ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

A főherceg a tisztek társaságában vacsorán.

Ferenz Ferdinánd főherceg megérkezése a brucki kaszinóba.

Ferenz Ferdinánd főherceg mint huszárvezető.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCZEG A BRUCKI TÁBORBAN.

A Lajtha melletti Bruck városa területén 1866 óta állandósított tábort úgy van berendezve, mint az angol *aldershotti*, a francia *meudoni* s az orosz *peterhofi* gyakorlati célokra szolgáló táborok.

A csapatok s ezek tisztikara barakokban vannak elhelyezve, melyekben 8—10 gyalogzászlóalj, 3—4 lovaszázad, három ütveg, szekerész s egészségügyi csapatok, végre a hadseregi lövésziskola fér el. Istállók, konyhák, tisztikaszinó, élelmezési raktárak, külön vízvezeték, posta, távírda s fényképeseti műterem, — mindez a lehető legszebb rendben, aránylag csekély kiterjedésű téren együtt található. A tavasz beálltával legelőször a bécsi helyőrség csapatjai jönnek Bruckba, s miután egy-egy gyakorlati ciklus legfeljebb 4—5 hétig szokott tartani, az első csoport után a Bruckhoz közelebb fekvő helyőrségek képezik az ottani tábor állományát. A gyakorlatok reggeli hat órától esti hat óráig tartanak, hogy a legénység a tábori élet különféle nehézségeit megszokja. Bruckból leginkább dél nyugati irányban gyakorlati meneteket szoktak tenni, s útközben a háború alatt előforduló mellékalkalmazatokat, úgy mint őrzárakat, kémszemlék, stb. szintén alkalmazásba vétetnek.

Magától értetődik, hogy ünnepnapokon vagy pedig egyéb szünetelések alkalmával a táborban zajos és vig élet foly. A magyar ezrednél lévő «nemzeti zenészek», tudniillik a cigányok, a katonai zenekar közreműködése nélkül is vígan húzzák a talp alá valót, míg a szomszéd sorban a stíriai vadászok czitera szó mellett mulatnak. A tisztikar pavillon előtt, a kaszinó előtt s a sétatéren katonai zenekarok vilogotott darabokat adnak elő, s miután ilyen alkalommal Bécsből, Pozsonyból vagy a vidékről számos látogató szokott érkezni, a társaság többnyire táneczra perdül. A múlt ősszel Ferenc Ferdinánd főherceg, mint a 9-ik gróf Nádasdy Ferenc tábornag nevével viselő huszár-ezred parancsnoka s szomszéd Parndorf-ból, hol ezredre táborozott, gyakran meglátogatta a brucki tábort. Ilyenkor megérkezését mindig előre tudatta s rendszeren egész tisztikarával jött Bruckba.

Ferenc Ferdinánd főherceg a hadseregben katonás tartása s szívélyes modora miatt nagy népszerűségnek örvend. Ezredének legénysége már csak azért is nagyon tiszteli, mivel a szó szoros értelmében huszárosan üli meg a lovat, és gyakorlatok alkalmával mindig elől jár tüzes paripáján. Bruckban megérkezését valódi ünnepnek tartották. A tisztikar a kaszinó verandája előtt gyülekezett, hova a főherceg könnyű fogatán a kitűzött órában meg is érkezett. Tábornokok és törzstisztek kísérték a főherceget, ki egyenesen az étterembe sietett. A 84-ik gyalogezred híres zenekara Klomzák karmester vezénylete alatt a néphymnusz-szal fogadta a fő-

herceget. A mint pedig az asztalhoz leült, vig zenedarabok következtek s a főherceg, ki itt, mint bajtárs bajtársak közt fesztelenül társalgott, azon volt, hogy e mulatság egy pillanatig se zavartassék meg. Ha a zenekar a társaság élénk tapsolására valamely darab ismétlésével késett, maga a főherceg kezdte meg az úgynevezett ütem tapsolást, annak jelölül, hogy a közönség nem akar tágitani, mire aztán Klomzák karmester újra az emelvényre lépett. Vacsora után a legénység soraiban lévő bécsi «Volksünger»-ből összeállított s kitűnően iskolázott kar adta elő nédpalait. Parndorfban a főherceg szívesen hallgatta a huszárok melabús dalolását és a pásztor furulyát. A brucki estélyek többnyire tizenegy óráig tartottak, a midőn a főherceg Parndorfba hajtottak. Távozsása után a zene megszűnt. Csupán a tisztikarok egyes ablakaiban volt látható világosság, annak jelölül, hogy valamely iparkodó fiatal vezérkari tiszt a másnap reggel kezdődő gyakorlat tervével foglalkozik.

Ferenc Ferdinánd főherceg azelőtt néhány nappal az alföldön Pallavicini Sándor őgróf algódi birtokain rendezett nagyszerű hajtóvadászaton vett részt, s az utolsó napon egymaga 1765 nyulat löött. Algyőről Bécsbe visszautaztában megbetegedett, de már jobban érzi magát, s így a földközi utazásra való elindulásának e hónap közepére kitűzött határnappja nem fog elhalasztatni.

A MŰCSARNOK TÉLI KIÁLLITÁSA.

II. közlemény.

Életrékekben leggazdagabb ezuttal is a műcsarnok kiállítása. Nemcsak nálunk, hanem külföldön is a festészet e boldog közép-faja uralkodik, melyet általában megért mindenki s melynek helye akad nagy termekben, ebéd-löbökben, szalonban, dolgozó-szobában. Nálunk egyszersmind a nemzeti vonások legkifejezőbb gen-re-je, mint volt egykor a hollandi iskola virágzó korában a hollandi életnek.

A magyar tárgyú életképek külföldön is kapósak újdonszerűségöknél fogva, s másodsor mert hivatott magyar festők állapították meg művészi színvonalát. Munkácsy is magyar életképekkel szerezte meg hírnevét. *Baditz Ottó*, ki több éven át Münchenben tartózkodott, a külföldieknek is rendszeren magyar tárgyú képeket fest; *Böhm Pál*, ki két évtized óta él a bajor fővárosban, magyar gen-re-képen kívül alig fest mást. Mind a ketten itt vannak most is a mű-tárlaton.

Baditz Ottó életképe: «Vagyok olyan legény, mint te.» Az ismeretes nédpal illusztrációja, s egészen annak eszméjét követi: «Vagok olyan rendet, mint te.» Erőteljes, szép, nyalka paraszt legény áll a kaszáló rét előtérében, épen ingujját gyürve föl, hogy aztán izmos kezébe fogja a kaszát. A tág mező, a szabad ég, a kellemes színek, a távoli falu kertjei adják meg a képek azt a hangulatot, melyet legújában annyira szeretnek a festők, a mielő most bemutatott képeink közül is több tanuskodik.

Böhm Pál festménye: «Egy est a Tiszapartján» már tömör anyagot dolgozott föl, mozgalmass csoportot, népviseletet, szokást. Egy halász-család készül az estebédhez; a bogrács már ott lóg a tűz fölött; tisztogatják, készítik a halat; az egyik legény egy lányynal dévajodik. Egy menyecske nyugtalanul tekint a távolba; még hiányzik valaki, azt várja. Jó magyaros kép minden alak; még a szakadékos partnak s a rajta emelkedő kunyhónak is megvan a maga jellege.

Böhm, noha régen a külföldön lakik, az ilyen apró jellemző részletekre is nagy gondot fordít. *Skutezky Döme* sokáig a velencei életet festette, finoman és kedélyesen. Itthon alig tudunk róla valamit. Pár évvel ezelőtt hazajött, s most már ő is örömet merít a hazai népeletből, izléssel és humorral. «Könnyű más kárán nevetni» ez a cizme legújabb életképe. Egy felvidéki város hőlepte piacza a színhelye. Az alakok meglehetősen emlékeztetnek a művészei velencei képeire. Egy jóképtű, öreg hivatalnok, a ki a pedánság példányának látszik, pörül járt a nagy hóban, elcsúszott és elvesztette nagyrabecsült, kedves társát: a pipáját! Ő szerencsésen föltápászkodott, de a pipa ott maradt összetörve. Meghatva nézi, mert hát sok-sok idő kellemes órájának emléke fűzte hozzá. Talán egyetlen társa volt, otthon, útközben, a hivatalban, a kávéházban. A kárvalott öreg úr tragédiáját nevetve nézi egy iskolás gyermek és a boltból hazasiető cselédleány.

László Fülöp a fiatalabb generációhoz tartozik, s Münchenben tanult. A müncheni életből mozgalmassan és a részletekben is sok ügyességgel festett meg egy jelenetet a müncheni udvari sörházból, melyre minden Baedeker és Murray föl hívja az utasok figyelmét. Nem is mulasztják el fölkeresni a Münchenbe utazók. E pillanatban is egy elegáns pár lép a pipafüstös és komor ivó-helyiségbe, hol nagyon vegyes közönség szokta üríteni a sörös kanecsokat, melyeket esinós pinczérleány hord körül. Az utasokat kissé meglepi a helyiség, a demokratikus társaság, a nagy füst, s egészen zavarban vannak, hogy vajjon helyet foglaljanak-e a kínálkozó üres székek. A sörivők tipikus alakjait találon válto-gatta össze a fiatal festő.

Margitay Tihamér meglehetősen népszerűsége tett szert salon-genre-képeivel, s nemcsak a műcsarnokban nézik szívesen vidám, kedélyes alkotásait, hanem a külföldi illusztrált lapok is közlik egyre-másra a termékeny és rokonszenves magyar művészei képeit. A jelenlegi kiállítás két festménye van: «Az első váltó» és «A feltétlen». Ez utóbbit közöljük. A hetyke dandy, kifogástalan, divatos öltözetben, kedvelt alakja a festőnek. Ez a már többé nem ismeretlen uracs bókákat szór egy szép leányra, a ki szemlesütve, zavarral fogadja. A bókolás sehogyszem tetszik a másik szép leánynak, s haragos tekinteteket lövelve ül széknél. A két szeretetreméltó lány, — egyik zavarában, másik haragjában, — a képet is vonzóvá teszi.

Nádler Róbert nagyobb életképe «Tere-fere a mosás mellett», a kiállítás egyik legjobb műve, mely életet mutat és művészileg van elkészítve. A Balaton partján mosnak a falusi asszonyok. Természetesen, a hol annyi asszony van együtt, ott nemcsak szappannal mosnak, hanem nyelv-el is. Van beszélőni valója főképen az első öt asszonynak, kiknek mozdulata, állása csakugyan csupa tere-fere. A Balaton fényes tükre, a távolban vízen álló tehénesorda, a kékkló partok, a derült levegő kellemesen és színrhatásokkal egészítik ki a szerencsés képet.

Palaty László, az élet realis festője, ezuttal a plain-aire felkapott irányának hűdött. Szabad levegő, nagy terrenum. Hadi gyakorlatokból vette hozzá a tárgyat. Az előtérben két huszár a löhátón, arrább egy csapatban lovak a leszállt huszárokkal; a háttérben pedig a vezérkar félkörben. «Megbeszélés» a cizme a festménynek, s azt a jelenetet ismerteti még, mikor a gyakorlat után a tábornokok összegyűlnek. A képen a tábornok nagyon szorgalmasan van kidolgozva, s még egyes arczok is fölismerhetők. A kisebbiben ez természetesen mind elmosódott.

Bruck Miklós «Libapásztor lánya» is plain-aire kép. Szép virágos mező, tölde fák a háttérben, elől pedig a kis falusi lány ludjai közt.

Spányi Béla táj- és állatképfestő; még pedig a jók közül, ki többször nyert díjakat. A leg-utóbbi időben az eddigieknél nagyobb alakokkal élénkíti festményeit, melyeken a táj-és genrefestés találkozik együtt, rendszeren vizparton, itatásra hajtott tehénk társaságában. A természet hangulatát, derűltséget sok bensőséggel és igazsággal bírja visszaadni.

A tájképek közül ezuttal *Háry Gyulától* adjuk a «Pápai malom» című festményt. A fiatal művészt mint illusztrátort és aquarellistát ismeri és kedveli, a közönség. Olajfestményt még keveset állított ki, pedig esetje is jó kifejezője a

gyöngéd, de határozott jellemzésnek, a színek elevenésének, a rajz és formák tisztaságának. Ez a csoport kép, melyet ismertetésünk megkezdésül állítottunk össze, s melyhez a műcsarnoknak képes katalógusát vetünk igénybe, eléggé tanusodik arról, hogy az életképek tárgyaiban mennyi változatos, ötlettel és jellemzéssel találkozunk.

A szobrok elég gazdag sorozatából pedig, melyben Strobl Alajos, az Arany-szobor elkészítője van legtöbb mű által képviselve, három mellszobrot adunk ismertetésül, szintén Strobltől. Mint arczképet is szívesen látja a közönség, mert József főherceget, Klotild főhercegnőt és az ifju László főherceget tünteti föl, az utóbbit vadász-kalapan, alól egy mókussal.

A műcsarnok téli kiállításának ismertetését legközelebb folytatjuk.

FURCSA ESKÜVŐK.

Az emberi furcsaságok leltárában nem utolsó helyen állanak azok az excentrikus helyzetek, melyek közt ma már a hagyomány fékeiből felszabadult emberi szellem lazább felfogása folytán, a modern házasságtörés mind jobban kivetkőzik eredeti ünnepléses jellegéből, hogy az anyagi élet egyszerű expediensvé süllyedjen. A házassági intézmény földöntúli, szentséges jellegén első rést ütött már hosszú századokkal ezelőtt a procuratio útján való egybekelés szokása, mely lehetővé tette a házaselet eszményebb céljairól kiszolgáltatását a dynastikus érdekeknek, s a diplomácia szemfényvesztéseinek, a távollevő házasságra lépés fel képviseltetése által. Ily házasságra lépett Bethlen Gábor erdélyi fejedelem Brandenburgi Katalinnal, s utána és előtte az uralkodó fejedelmek egész sora. De még nevezetesebb egyházi kuriozum példáját látjuk Ulászló magyar király leánya, Anna esküvéjében, a kit a szintén procuratio útján helyettesített Miksa császár nem is egy meghatározott személy, hanem egyik vagy másik Spanyolországban élő unokája, Károly vagy Ferdinánd nevében jegyeztet el, hogy Magyarország koronáját házasság biztosítsa. Akkor még nem is tudták, kinek lett neje a kettő közül Anna, csak hat évi habozás után esett a választás végleg Ferdinándra, a német császári és a magyar királyi trón örökösére.

Talán egyetlen esküvő a maga nemében az, a mely 1666-ban Párisban két férfit kötött egybe. Tudniillik VI. Alfonz portugál király, ki Mária Franciska szavojai hercegnőt vette nőül, procuratio útján, nem akarta megengedni, hogy helyettesítő és rendkívüli meghatalmazottja, De Sande marquis az esküvőnél kezét nyújtsa a hercegnőnek, mint az szokásos volt. Ennek folytán a hercegnőnek is képviseltetnie kellett magát, s a képviselőt nagybátyja, a vendomei herceg vállalta el, úgy hogy a püspök az oltár előtt tényleg a két helyettesítőt, a marquist és a herceget adta össze.

De akármilyen példátlanul hangozzék is ez, azért mégis akadt párja ötvenhat évvel később Párisban, a mikor Saint-Ange gróf esküdtött örök hűséget, nem másnak, mint D'Auvray grófnak. Ennek azonban már bonyolultabb történetje volt. Ugyanis egy párba következében, melyre azon időben még halálbüntetés szabott a törvény, Saint-Ange gróf, a törvény embereitől üldözötve, felhasználta nőies külsejét és nővéréhez csalódásig hasonló arcvonásait, hogy helyette ugyanabba a kolostorba csempészsze be magát, melyet nővére kevéssel előbb hagyott el, hogy szülőt látogassa meg. Sem a felvigyázónő, sem a kolostor többi lakói nem sejtették benne a férfit. Csupán a lány jegyese, D'Auvray gróf jött tudomásra legelső látogatásánál a titoknak, a mit azonban akkor sem árulhatott el, mikor a kolostor felvigyázónője figyelmeztette, hogy közeledik az esküvőre kitűzött idő, s annak pontos megtartását lelkerre kötötte.

Lehet képzelné a két ifju zavarát. Ha Saint-Ange gróf életét meg akarták menteni, egyébként nem maradt hátra, mint hogy vele összekeljen D'Auvray gróf. Ez meg is történt, s a pseudo-menyasszony ekkori szokás szerint egy ideig még az esküvő után is a kolostorban maradt, s csak akkor hagyta azt el, mikor már Saint-Ange megkegyelmezették ki volt eszközölve.

Ámde a dolog komolyabb része még csak azután következett. D'Auvray gróf ugyan név-

leg nejévé tette Saint-Ange kisasszonyt, de a házasság jogérvényességéről természetesen szó sem lehetett, mivel a francia törvény nem ismert ily esetet, s a fivér nem nővére megbízásából járt el. A család nem akarta nyilvánosságra hozni a botrányt, de kérdést intézett a pápához, ki ekkor, 1722-ben, XIII. Inceze volt. A pápa szigorú vizsgálatot rendelt el, de elég jóindulatú volt, hogy mellőzze a büntetést, mikor kitűdött, hogy a két ifju valóságos kényszerhelyzetben cselekedtek. Hatalmánál fogva azonban semmisnek jelentette ki a házasságot, s annyi operett-bonyodalom után végre D'Auvray gróf megkapta valódi jegyest.

Furcsább az, hogy Amerikában még a múlt év nyarán is történt ily házasság, a nélkül, hogy komolyabb büntetést volt volna maga után. Ekkor esett tudniillik, hogy Arkansasban egy princeowni újság júniusi számában oly értelmű hirdetés lett közzé téve, hogy egy fiatal, csinos és gazdag bostoni hölgy férjhez óhajt menni egy odaváló farmerhez. Akadt is egy fiatal ember, ki kész volt kezét és szívét felajánlani s néhány nap múlva megjött a válasz, hogy a szép ismeretlen rögtön útra kel, addig csak tegyen meg a vőlegény minden előkészületeit az esküvőre.

Szívdobogva várta a boldog választott menyasszonyát, ki megérkezett s az ifju még a vasútról rögtön a sherifhez vezette, hol annak rendje szerint összenézték őket. Fényes lakodalom következett rá a szabad ég alatt, melyen száznál többen vettek részt, köztük a polgármester s a sherif is. Vigadt mindenkét, a mikor egyszerre felugrott a menyasszony, zsebéből előhíntott egy nagy palíngás butykot, s azt a jelenlevők egészére űrítve, a többieket is kocintásra szólította fel. De ez már a vőlegénynek sem tetszett, ki akarta ragadni menyasszonya kezéből a snapszos üveget, hanem az cserepre zúzódtott össze a fején.

Dühösen rontott erre a férfi menyasszonyára. Egy ideig hajba kapva verekedtek, a nélkül, hogy bárki is meg tudta volna mondani, ki részére dől el a győzelem. De egy pillanat s a férj a földön hevert, míg a feleség ott állt férfiruhában a »Yanke doodle»-t hangoztatva. »Férfi! férfi!» kiáltották a jelenet tanúi, s készületeket tettek, hogy a esulót meglyneheljék. Hanem az ifjak pártjára keltek s kijelentették, hogy ez igazi cseh tréfa volt, melylyel a hozományvadász farmert akarták felülmenni. Mindenki nevetett, még a polgármester és sherif sem őrizhették meg komolyságukat.

Ismeretes különben, hogy Amerika a kalandos házasságok klasszikus hazája. Nemrég olvastunk ezek legújabb genjeiről, a fonografikus esküvőről. Peldának okért egy New-Yorkban lakó férfi kapja magát s beállít a sherifhez egy fonograffal hóna alatt, kérve őt, hogy beszélje belé az esketési szöveget, mivel Philadelphában lakó kedvesével házasságra akar lépni. A sherif beleegyeznek, a távbeszélő csöbe kiáltja bele kérdéseit, mire a házassági kandidátus rámondja a megfelelő válaszokat s ezzel a czerimonia első felvonásának vége.

Ekkor az esketési szöveggel felszerelt viaszhengert a postára adják, a menyasszony címére, a ki a maga részéről szinten magával viszi ezt a sherifhez, ki ugyanazon kérdéseket és feleleteket beszél bele a beszélő hengerbe. Végre a hivatalnok kimondja az áldást, s azzal az esketésnek vége. A vőlegény és menyasszony férj és feleség lettek s esketési bizonyítványuk maga a fonográf.

E teljesen modern vivmány mellett egészen háttérbe szorult az egykor nem kevésbé divatos lóhátan való összekelés. Nem messze Chicagótól a paoli-i békebíró egyszer, mint rendszeren, dolgozószobájában volt elfoglalva, a midőn hirdelen nevé hallja szólítani magát. A küszöbről lép, s künn lóhátan egy előkelő kinézésű urat s egy csinos hölgyet lát. A fiatal ember minden bevezetés nélkül azzal a kérelemmel fordult a békebíróhoz, hogy őt és kíséretét nyomban eskesse össze az ott a nyeregben. Ugyanakkor előadta mindkettejöknek hitelen okmányait s egy megfelelő dollárról szóló bankjegyet mellélt azokhoz. Az okmányok minden látszattal lenni, tehát a békebíró nem vonakodott a mátkapár kezét egymáséba tenni, röviden kérdést intézve a felekhez:

— Mr. S.! akarja ön Miss G. Nellyt feleségül?

— Igen, bíró úr.
— Miss G. Nelly, akar ön Mr. S. feleségévé lenni?
— Akarok.
— Akkor hát férj és feleségnek jelentem ki, — fejezte be a békebíró, s szépen behúta a sumrát, míg az új pár sarkantyúba kapva lovát, rövid köszönő-szóval tovavágtatott, valószínűleg üldözői előtt, mert alig kétséges, hogy ebben az esetben is az Amerikában oly gyakori leány-szöktetésről volt szó.

Egészen hasonló ehhez a ma már szintén nem szokatlan vasúti vagy gőzhajó-házasságok. Ha valamely pár egyesülését fontos tekintetek akadályozzák, mi természetesebb, mint hogy — megszöknek. De mialatt még más állam területére jutnának, rajta kaphatnák s szétválászatnának a turbékoló gerliczeket; hogy ezt elkerüljék, táviratilag kirendelnek egy békebíróval valamely kis állomáson, hol a vonat csak öt percig áll meg. Mire odaérkeznek a szétválás felé várja őket, belép a kupéba s minden feltűnés nélkül elvégzi dolgát.

Egy amerikai speciálitásra meg kell azonban még emlékeztünk; ez az úgynevezett »reklám-esketés», mely olykor egy-egy üzletleliségben, vagy épen kirakat-ablakban megy végbe, miután előbb már annak rendje-módja szerint kitrombitáltak. Céljok nem egyéb, mint föl hívni a közönség figyelmét az üzletre, a mi mellett csinos összeget hajtának a reklám e nemére vállalkozók konyhájára is.

Egyébiránt volt eset már, hogy Amerikában tudtan kívül is megházasodott valaki. Altner Albert művész gyakran lépett föl Booskirk Carie naívával egy oly vigjátékban, mely kettőjük házasságával végződött. Ez indította a szerelmes színészt arra, hogy ez alapon a fiatal színésznőt törvényes hitvesének tekintse. Azzal argumentált, hogy a színpadon végbement esküvő, melyhez minkét fél beleegyezését adta, ez ország törvényeinek megfelelő volt. Booskirk kisasszony tiltakozott ugyan e felfogás ellen, de a színész bíróság elé vitte az ügyet. A nukigani törvényszék a legünnepélyesebb komolysággal tárgyalta a kérdést, ha vajjon egy színésznőnek egy színésznővel, fölhumozott függőnnyel, nyílt színpadon végbement esküvője, ha azzal komoly szándék van egybekövete, érvényes-e, de az érdekes jogeset eldöntéséről nincs tudomásunk.

A legszokatlanabb esküvők mindenesetre azok, melyeknél testi nyomorékok, vagy a mutatványos bódék szörnyszülöttei kötnek örök frigyvet. Ilyen volt nemrég az ismert lábművész, Hausmann, egybekelése impresszárijával, Hauschild úrral, melynek csodájára természetesen százan és százan sereglettek össze. A menyasszony, kinek kezei és karjai hiányoztak a jegyzőkönyvet jobb lábával írta alá, s esketésnél a jeggyűrűt vőlegénye jobb lába negyedik ujjára huzta fel.

Ismét egy másik esküvő, mely újabban Svédországban történt, abban ritkítja párját, hogy ezen három nemzedék vett részt. Az oltár előtt a 84 éves Höglund nevű paraszt, s a 76 éves özvegy Sjöholm Krisztina állottak, továbbá első házasságukból származott gyermekeik, Höglund Erik Jónás és özvegy Sögviszt, született Sjöholm Johanna. A harmadik pár volt Höglund Erik Jónás 24 éves fia, Péter, és Sögviszt 19 éves leánya, Anna, tehát a nagyszülőket, szülöket és gyermekeket kötötte egyszerre össze Hymen láncza, a mi valóban nem mindennapi eset volt.

KÁLDY GYULA.

Régmúlt idők elfeledett hangjainak megszólaltatására vállalkozott nem régiben az a művész-társaság, mely a Magyarországi Néprajzi Társulatnak f. é. márczius felolvasó ülésén Káldy Gyula vezetése alatt a Thököly Imre, Rákóczi Ferenc korának és az utának következő időknél ismert, vagy jobban mondva fenmaradt dalait, nótáit mutatta be.

És mikor ez a lelkes kis csapat rátette a kezét az »ország szívére», — bizony feldobbant az, és mikor művészi körütjának hosszú vonalán egy helyt megállott, — bizony ezeken az utereken is ugyan megérzett a hazafias érzület lüktetése.

Az a panaszos sohajtás, mely úgy kezdődik, hogy:

Jaj, régi szép magyar nép,
Az ellenség téged mikép
Szagat és tép...

meg a sokat emlegetett »darak nótája», mely Balassa Bálint szép költeményei között is a legszebb talán; az a sok más édesen busongó, hol meg fráfásan csapongó magyar dal, melyeket a jó Pálóczi Horváth Ádám jegyeztetett fel az ötödfélszáz énekében, s az a sok szó nélkül való kótára szedett nóta, melyet a hangverseny érdemes rendezője gyűjtögetett össze: valóban ritka hatású volt.

Jókai valamelyik regényében, a hol a tárogatók sorsáról szól, azt mondja, azért törték azokat össze, nehogy belefújjon valaki e hangszerbe, s üregéből előrepiljenek azok az alvó démonok, melyek egykor repkedő zászlókon szerettek lovagolni, nyerítő paripák, csattogó szabályak hangjával véres menyegzőben párosulni... Akkor csakugyan elő is repültek volna, mert azokhoz a történeti dalokhoz, sőt magukhoz a dallamokhoz is nagy események emléke kapcsolódott; győzelem vagy legyőzés, lemondás vagy vigasztalódás, a legtöbbszor bánat, keserűség, bujdosás; — és ez mind egy bizonyos személyhez lévén kötve, egy bizonyos helyhez lévén tapadva, egy bizonyos idő eseményéhez lévén fűtve, az egyénekre volt azoknak erős, intenzív hatása, a dallamok titkos beszédét, a tárogatók szótolan szavát legfeljebb csak kisebb csoportok hallgatták s érthették meg igazán...

Ma a hatás titka egyfelől abban van, hogy ki kell tudni válogatni azokat a dalokat, melyek rokonzengésre bírják a szívnek ma is rezgésre készen álló húrait, ki kell válogatni tudni azokat, a melyek az általános emberi érzelmeket illetik, s ebben helyt talál a hazafias érzés is, ki kell válogatni tudni azokat, melyek a szeszélyes alkalmoserőségek sokszor kicsinyes, vagy

legalább is mulékony érdekesség felül emelkedve, a tartalom és a formai tökély maradáno értékével hatnak, másfelől pedig abban, hogy a kiválókatot termekeké megkristályosítva, a mai kor izlésének megfelelő feldolgozással és előadással kell bemutatni.

Az első biztosítja a hatás általánoságát, a másik mélységét, erejét, kulturális voltát.

Az előbbi a dalok belső értéke okozza, az utóbbinak érdemszerzője a feldolgozó.

A közönség viharos tetszészajával és tapsaival, s a saját egyhangú elismerésével fejezte ki azt,

Miként oldotta meg Káldy azt a feladatot, mely reá úgy is mint gyűjtőre, úgy is mint feldolgozóra várt, azt leginkább azzal lehetne megmutatni, ha a történeti hangverseny gazdag műsorának egyik-másik dalát vagy nótáját külön elővonnók s fejegetni, bonczolgatni kezdenék összhangjait, hangszerekre való alkalmazásukat, stb. De mert e lapok méltatásul az arczkép mellé életrajzot szoktak adni: álljon itt e rövid életrajz, legalább azok is megismerik, kik a kótás magyarázatokkal nem szokának mennék.

Káldy Gyula 1838-ban, decz. 18-án, Budapesten született. Már mint zenedei növendék sok tetszést aratott szép hangjával, kivált akkor, midőn 1850-ben, a »Próféta» című opera első előadásán az egyik fiú szerepét énekelte.

A bécsi zeneakadémián Fischhoff és Sechter voltak a tanárai; az előbbi a zongorában, az utóbbi az összhangzattanban volt mestere. Alaposan képezte magát ugyanott az éneken kívül a különféle hangszerek játszásában, így pl. kiváló szorgalommal és tehetőséggel tanulta a gordonkát, az oboát, stb., valamint elásajította az olasz és francia nyelvet is. Szép nevet vívott ki magának már akkor, midőn az »Akademie der Tonkunst» által kitűzött pályadíjat egy négyes kara irt művével elnyerte. Az ötvenes évek végén Kolozsvárra hívatott meg az opera karnagyává. Karnestri pályáján mindenütt és mindenkor nagy sikert ért el. Kolozsvárt úgy, mint a bukaresti magyar operánál, Aradon úgy, mint a fővárosban ritka tapintattal, nagy szakavatottsággal működött. Ebbe az időbe esik gyűjtése is, és nem jelentéktelen sikere van ebben is az ő munkálkodásának. A gyűjtésekhez sok tudás, kiváló ügyesség, gyakran sok szerepessé kell. Nagy érdeme Káldynak, hogy az idegen temérdekségek vak imádatával s a megdermedt hétköznapi közönséggel szemben fölismerie és megőriztette azokat a veszendő becses dallamokat, melyeket egyik cigány a másiknak adott át hegedűjével. 1874-ben a szini tanoda tanárává nevezetett ki s itt válik fontossá szereplése úgy a zenei irdalom, mint a zenei társadalom terén. Hosszu ideig volt operai rendező a nemzeti színháznál s a magyar kir. operaháznál, hol úgy a színpadnál, mint a jelenetező rendezésnél sok alkalma volt kiváló ügyességét bebizonyítani. A magyar zene íránt való szerete nyilvánult abban, hogy Nikolcs Sándor mellett ő is ott van a magyar zene fejlesztésében havatovább mind nagyobb hatású »Magyar zeneiskola» alapító között, mely zeneiskolának maig is egyik derek tanára.

A most folyó évben választatott meg a »Budapesti zenei-művész-kör» alelnökévé, s ugyancsak ez évben nevezetett ki a magyar kir. országos zeneakadémián szervezett zenetanár-képzőhöz, valamint a budai Paedagogiumhoz is a képestítő vizsgálatok alkalmára bizottsági tagúl, illetőleg szak-biztosúl.

Zeneszerzeményei közül álljanak itt az alábbiak. Zenét irt a következő színművekhez: Katona József: »Lucza széke», Sziligeti Ede: »Isten-hegyi székegy leány», Tóth Kálmán: »Dobó Katieca», Benedek József: »Szege di kupez», Szigeti József: »Szécsy Mária», Haray Viktor: »Székely támad» és »Székely bánja», Lukácsy Sándor: »Zsidó honvéd», Szépfaludi Ö. F.: »Amerikai», Szegfi Mór: »Senkileánya», Moliere: »Urhatnám polgár», Feuilleit Octave: »Erdő szépe», Döczy Lajos: »Utolsó szerelem», Erkmann: »Két Rantzau» című színművéhez.

Ünnepi nyitányokat irt a székes-fehérvári színház megnyitására (1874.), a koronázási jubileumi előadásához a m. kir. operaház számára (1892.), az erdélyi magyar színészet száz éves jubileuma díszelőadásához (1892.).

E gazdag műsört kiegészítik még számos, férfi- és vegyes kara irtott dalai s a két kiváló becsű műve, melynek fölemlítésével aztán

KÁLDY GYULA.

RÁKÓCZI KERESGŐJE 1711 ELSŐ FELÉBŐL.

Sok kifejezéssel.

1. Hall-gas-sá-tok meg magya-rim

Siralmasan.

Ének.

Zongora.

mf

frit.

molto rit.

A mit be-szé-lek! Ta-na-csol-ja -tok vi-té-zim: Mi-té-vő lé-gyek? Jön a német,

dül-fül, é-get, Mindent pusztít, rabol, kerget, Hajh! már mit té-gyek?

pp

tárgyban el is értünk oda, a honnan kiindulunk. «A régi magyar zene kincsei» és a «Kurzalok» című gyűjteményes kiadványaihoz. E két további mű Káldy munkásságának leg-sajátlagosabb terméke, és — gyöngye is. Amazokhoz nagyobb fokú illet, több munka kellett, s az alkotás fájalmát és örömeit azok inkább érezték, mint ezek, — de emezekben elvesztett kincseink egy részét találta meg s adta vissza nemzetének.

Iđők jele, hogy egyesek és társulatok hogyan sietnek megmenteni a népek minden gondolat-foszlányát. A szókölteszet fejlődésének története követendő példaként áll a zenemivelők előtt. Mikor a hosszú, elfáult dermedt majdnem egy évszázag lekövete tartotta szellemi életünknek, irodalmunknak szárnyait: egyszerre csak megszállt a «hajnal-madár», magasztos lett a nép neve, költészet, mint a borostyán, felkúszott a költő magas rőpitéig és fejük körül ez képezték az igazi koszorút.

Gyűjteni, leltározni kell, közkinccsé kell tenni népünk összes számbavehető zenei termékeit is. Mert nem az a jótévő, ki a szomjazót egy pohár vízzel elégti ki, hanem a ki a forrást nyitja meg, melyek mindig üditenek és soha ki nem apadnak. Sőt a nép e nemű termékeit illetőleg nem elég azokat leírása, megrögzítése. Szárnyra is kell becsőzjani azokat a dalokat. Mert, valamint a szív érzése egykor e dallamokat az ajkakra hozta s hangszerekké lehelt, úgy ajkra kell adni azokat ismét, hangszerekké kell azokat lehelné ismét, — hogy a szívekig hassanak.

Káldynak, mint gyűjtőnek is nagy érdemei vannak, ebben sokakkal osztozik; de az utolsó sorokban említett feladat végrehajtásában ez idő szerint egymaga áll.

Ez teszi munkálkodását kiválóan becsebbé.

SZTANKÓ BÉLA.

ÖSSZENÖTT NŐI IKREK.

Pár évtizeddel ezelőtt óriási érdeklődést és csodálattal keltett világszerte egy számi származású ikerestvérpár, kiknek teste egy oldalukból nőtt rövid, de vastag izomkötélnek fogva elváhatatlanul össze volt növe. Ezek az ikrek férfiak s már egészen kifejlett ifjak voltak. Egyéniségük sok tekintetben önálló volt; de azért úgy testi, mint lelki életükben sok közös tulajdonság mutatkozott. Ezen összenötött ifjak után közmondásszerűvé vált a «számi ikrek» kifejezés minden olyan kapcsolat jelölésére, mely két dolgot, vagy intézményt kényszerű összekötésben tartott, vagy tart egymással, melyek tehát akarva sem válhatnak el, vagy menekülhetnek meg egymástól. A természetnek hasonló sajátosságok tünteménnyel azóta több ízben észlelték összenötött ikreknél, de még mindig oly ritkák és érdekesek azok, hogy méltán magukra vonják úgy a nagy közönség, mint a szakemberek figyelmét.

Ilyen «számi ikrek»-felét mutogatnak most Bécsben is Blazek Róza és Jozefa nővérek személyében, kiket fényképük után e helyen mi is bemutatunk. Az összenötött női ikrek Csehországnak Skreychow nevű községéből valók, cseh paraszt szülők gyermekei s mintegy 15 évesek. Már több éve «kibérlette» őket szülőiktől egy Forbé nevű impressario, ki először Párisban a «Théâtre Imperial de la Gaité» című színházban mutatta be a ritka tünteményt a nagy közönségnek, de azóta kórutat tesz velük Európa nagyobb városába s ott abban a sajátosság keresett öltözetben mutogatja őket, a melyet a fényképen is láthatunk.

A két serdülő leány korához képest fejletlennek látszik s általában nem erősek. Hajuk és arcuk barna színű, egymáshoz nagyon hasonlítanak, de a cseh tyust nem igen lehet rajtuk észrevenni. Képünkön úgy látszik, mintha a két leány teljesen önálló lény volna s csak a csipő-táján nőttek össze, mint a híres számi ikrek is. A valóságban azonban nem így van a dolog, mivel a két leánynak tényleg csak egyetlen egy alsó teste van s beleik is ugyanazok, bár sajátosságosan nem két lábuk van, mint a közös medence után gondolni lehetne, hanem négy. Így tehát valóságban csak a testük felső és legelső része fejlődött ki teljesen szabályosan, egyetlen egy közös medenczén. De a felső részek olyannyira

szabályosak, hogy alig lehetne elhinni, hogy ily zsárnyszüllötök fejet, mellét látjuk magunk előtt. A hátagerinc is csak a farsontok tájkéán nőtt össze. Ez összeforradás miatt a két iker szétválasztása sebészeti eszközökkel teljesen lehetetlen, s ezért, ha az egyik meghal közlök, a másikkal is rögtön el kell pusztulnia.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kozma Andor. Versek. Budapest 1892. Kozma Andor a fiatalabb költői nemzedék legnépszerűbb tagjai közé tartozik. Nem csoda, korának izlése nem mindenki tudja oly ügyesen ellesni, mint ő, midőn egy-egy józai genre-képet fest, vagy a napi eseményeket szólataltja meg, néha csak a felszínre csillogtatva virtuóz verselését, de néha az események lelkéig hatva be. Az előtünk fekvő kötet csak alig nehányat tartalmaz a költő alkalmi versei és genre-festései közül; úgy látszik, ebben a gyűjteményben magasabb igényű költeményeit, költői alkotásainak elite-gárdáját akarta összegyűjteni. És valóban a tiszta líráknak nem egy becses termékre akadunk ebben a kötetben, minők például az «Élet-bölcsezet», «Szívhervadás», «A mellőzött dala», stb. Ezekben érzés és eszme, belső és külső forma szerencsésen párosulnak; de még a kevésbé értékes verseket is, melyekben köznap gondolat vagy egy futó hangulat nyer kifejezést: élvezhetőkké, elfogadhatókká teszi a költőnek egy kiváló tulajdonsága, a verselési ügyesség. A könnyed, csinos forma nem csekély előnye Kozma Andornak, sokszor behálózva, elringatva ezzel az olvasót, kivált mikor a csinos formával nem egyszer a kifejezések megkapó ereje is párosul, például a Sylvester-éji dalban:

«Még egy utolsó dalt csupán! ... Szálljon a tűnő év után, Mint vijjogó sötét madár, Mely vers hadak nyomába jár.»

Kozma Andorban sok a szellemesség, fűgeség; tehetőségnek ezt az oldalát csillogtatja pl. «A filiszter» című versben, melyen erősen érzik ugyan Beranger hatása, de a nélkül, hogy reminiscenciának volna mondható. Kevesebb tudjuk élvezni a «Kezdo poéta levelei»-t, melyek Arany János hason tárgyú versének kétségeltelen reminiscenciái. — Képzetelemek csapongása is többször elragadja a költőt s megcsig vele, hogy egy különben jó gondolatot tulságig, egész a képtelenségig hajt, pl. a «Felés-gem» című versben; majd meg, hogy valami újat mondjon, olyat is mond, a mi ellenkezik érzésünkkel, pl. az «Egy boldog ember» című versében. A kötetben műfordítások is vannak Horác, Heine, Burns, Moore Tamás, Halm és Sully Prudhomme költeményeiből. Valamennyi csinos, hangzatos; csak az a kár, hogy a fordító nem mindig vett fáradságot az eredeti finom árnyalatainak visszaadására. A szép kötet, a mint lapunk múlt számában is említettük, Singer és Wolfner kiadásában jelent meg; ára 1 frt 40 kr. Mutatványul álljon itt belőle egy eredeti és egy fordított költemény:

Szívhervadás.

Elszállt az ábrándok csapatja
S ki tudja merre jár!
Szárnyát sieve csattogtatja
Az elkésztett madár.

Szivem virányát ős lépé meg,
Hervasztó, bú, deras, —
Elszállt belőle áom, ének,
Mind enyhébb tájt keres.

Ha meglep néha még az áom,
A multól álmodom.
S a mult tallóját sírva járom,
Ha csendül még dalom.

A tél közelg, a nyárnak vége
S a síró méla dal
Kóválygva száll a messzeségbe,
Mind halkabb lesz s kihál...

Ha tudnád.

(Sully Prudhomme.)

Ha tudnád, hogy mit érez annak lelke,
Ki tűzhely nélkül él, csak egymagán:
Házam előtt — egy szót sem ejtve —
Elmennél néha tán.

Ha tudnád, hogy egy tiszta szem sugára,
Mint hat a szívra, a mely búban él:
Véletlen házom ablakára
Fel is tekintenél.

Ha tudnád, hogy a szívre milyen balzam
Ha egy kedves lény közelébe száll:
Testvér gyanánt a kapujában
Te meg is állnál.

S ha tudnád, hogy szeretlek! — és ha tudnád,
Miként szeretlek!... egyre, hűn:
Talán még ajtom' is kinyitnád
S belépnél — egyszerűn.

Ötven év a magyar ipar történetéből (1842—1892). Az országos iparügyesület felszázados működése. Az egyesület megbízásából írta Gelléri Mór egyesületi titkár. Voltaképpen a magyar ipar története ez a 647 lap terjedő nagy könyv. Kitejtend mindazokra a mozgalmakra, melyek hatalmas voltak iparunk fejlődésére, s följegyezte a hazai ipar minden lépését, a melylyel az egyszerű mesterségből kezdett kibontakozni. Megismerjük belőle azt is, mennyi egészséges ösztönnel fáradoztak a negyvenes évek vezérferjai, hogy a hiányokat pótolják.

Az a tervezet, mely az iparügyesületnek léteit adott, eredetileg egészen más tényleget kívánt alkotni, az ismeretek terjesztését tűzte célul, de már az alakulás alatt változtatták rajta, az iparosok ismereteinek bővítését határozták el, gyakorlati és népszerű munkák kiadása által. A negyvenes évek szereplő alakjai saját irataikból elevenednek meg előttünk, midőn előterjesztéseiket, programjaikat, jelentéseiket olvassuk. Frissen, szembeszökően és jellemzően domborodnak ki József és István nádoroknak, Kossuth Lajosnak, Baththyán Lajosnak, Vajda Péternek és annyi sok más jelesnek férfias alakjai. A számos okirat, a kormányrendeletek nemcsak adatot szolgáltatnak, de fölidézik a régibb évtizedek felfogását, eszméit és korrajzi értékek biznak. Két részre oszlik Gelléri munkája, a szerint, a mint az iparügyesület működését is ketté szakítja legújabbkori történetünk sötét korszaka. Az egyik rész az 1842-től, az egyesület megalakulásától 1852-ig, annak önkényes felosztásáig terjedő időszaknak eseményeit írja le. A kötet második részében Gelléri Mór az 1867-től, az egyesület újalakításától máig terjedő időszakot írja le, az iparügyesület tevékenységét, mely össze van forrva minden iparügyi lépéssel. Gelléri rendkívül nagy anyagot ölelt föl, de világosan dolgozta ki, feltüntetve a tanulásokat is. Gelléri tizenkét év óta titkára az egyesületnek, mely a napokban üli meg felszázados jubileumát. Alig ismeri jobban valaki az ipar terén történeteket, s ez biztossá tette kezét, mikor csoportosította felszázadnak ezt a sok aktáját és adatait s egybeállította a magyar ipar fejlődésének első korszakát. A nagy és annyi okulás, meg buzditást magában foglaló mű ára 10 frt.

Ifjúsági olvasmányok. Az Athenaeum-társulat ünnepi ajándékkul alkalmas kiállításban, csinos kötetben három ifjúsági olvasmányt adott ki, mind a hármát Donász Ferenc átmozgásában. Az egyik az elévülhetetlen és még mindig oly hatásos «Robinson Crusoe» újabb átmozgása gyermek-olvasóknak a szövegben számos képpel. A második «Derék Ferkó» Marryat elbeszélése a tengerész-életből, öt színnyomatú képpel. Végül leányok számára: «Tannenburgi Róza», Schmidt Kristóf ifjúsági irataiból, öt színes képpel. Egy-egy kötet ára 1 frt 20 kr.

«Az Athenaeum olvasótára» című vállalat második kötete gyanánt Tolnai Lajos legújabb regénye: «Csak egy asszony» jelent meg, melyet nem rég közölt egyik napi lapunk. Egy könnyelműen pazarló család sorsa van benne leírva, főleg az özvegy és gyermekeinek keserű életükölja. A kötet ára vászonkötésben 50 kr (egy korona).

«Besszer» cím alatt jelent meg Mokány Bereznap-tára a jövő obstrukcióz, koromás, jubilális, cholera-s és decifattymentes, mócsingos, Kneippkurás, híres, hirtelen, csinos, esztalán, pártolvasító és kormány-bomlasztó esztendőre. Élcz, multattó apróság, szaf-tos mondás versben és prózában most is bőszégesen van benne, valamint karrikatura minden lapon. A rajzokat Jankó János és Homieskó Athanasz készítették, és ugyancsak hozzájárulnak a derültség fokozásához. Ára 2 kopatlan korona, vagy akár egy régi fiores. Az Athenaeum-társulat adta ki.

Nimród és társai, regény két kötetben, írta Ohnet György, megjelent a Singer és Wolfner-féle «Egyetemes Regénytár»-ban. Franciaából fordította Tóth Béla. A népszerű francia írónak sok kiváló tulajdonsága mellett, megvan az az adománya is, hogy hőseit nem leírás utján ismerteti meg, hanem megillető részat ad nekik a cselekvésben. «Nimród és társai» méltón sorakozik legjobb műveivel. Meséje olyan

mint a «Vasgyáros»-é, ezéja olyan szellemes és könnyed, mint «Lise Fleuron»-é és jellemzés dolgában is erőteljes. A két kötetnek egytársa ára piros vászonkötésben 1 frt.

Poros akták között, írta Tenis Tivadar. Rövidebb rajzok vannak benne a burökből, és általában a hivatalnok-világból. «Ö méltósága nyugdíjba megy», «Materiális szerelés», «Eloszerelt név», «Erkölcseleg hálás», «Házasság részletfetéésre», «A hivatal szociálástja», «Más idők, más emberek», «A kinek az uristen a pártfogója», «A hivatal egere», «Futni vagy válni», elég tarka képeket nyujtanak, olykor szatira, és humor is megvilan bennök, de a léirt világot és embereket nem elég biztosan jellemzi a szerző. A kötet ára 1 frt.

Kalászok az életnek kenyeréhez, különféle alkalmi beszédek gyűjteménye. K. Tóth Kálmán debreceni ref. lelkész, ismert író, és Papp Károly budapesti lelkész e vállalatban évnegyedes folyóirat alakjában kívánnak egyházi beszédeket szolgáltatni lelkészársainak. Az első füzet 140 oldalra terjed, s még 24 oldalnyi függékkel van hozzá csatolva, imnep és alkalmi imádásokból, K. Tóth Kálmántól. A beszédek kiterjednek minden egyházi és családi alkalomra, s az első füzet tartalmát 35 ily beszéd teszi, Szász Károly, Sántha Károly, Zábrák Dénes, Kiss Gábor, Lévy Lajos, Antal Gábor, Poszvéd Sándor, Jézovics Pál, Horváth Sámuel, Sylvester Domokos, Garzó Gyula, Fejes István, Bocser Lajos, Czinke István, Molnár Albert, Scholtz Gusztáv, Bachat Dániel, ifj. Jeszenszky Károly, Gyuricz Ferenc és Fábiny Mihálytól. A vállalatból januártól kezdve minden évnegyedben egy terjedelmes füzet jelenik meg Hornyánszky Viktor budapesti nyomdájában, hol megrendelhető: egész évfolyam 4, félvli 2 forint, egy füzet ára 1 frt.

Akadémiái értekezések. Az akadémiát tartott értekezésekből megjelentek: A bírtoki jogtan kétségei, Hoffmann Pál r. tag székfoglalója. — Bihar-megye oláhjai s a vallásnöv, Bunyitay Vincez l. tagtól. — Emlékbeszéd Gorove István t. tagról, György Endre l. tagtól. — Emlékbeszéd Beöthy Leó l. tagról, György Endrétől. — Újabb adatok a Kun-Petrarca-kodexhez, gróf Kun Géza t. tagtól. — Tanulmányok az újabbkori persa irodalom történetéből, dr. Kégl Sándortól 188 lapon, eredeti szövegűekkel. — Emlékbeszéd Jendassik Jenő r. tagról, Klug Nándor l. tagtól. — Magyarország barna béka, Méhely Lajos főreálisoklati tanártól 4 színes nyomású ábrával. — Adatok a virág szaporodó szerveinek rendellenes szerkezetéhez, ifj. Schilberszky Károly egyetemi tanársegítőtől, 7 táblával. — Szerényi emlékirata kiadásának hiányai a bécsi kódex alapján, dr. Szádeczky Lajos l. tagtól. — Szerényi György élete és emlékirata ugyanattól. — Emlékbeszéd Kaszkovics Lajos l. tagról, Nagy Iván r. tagtól. — Emlékbeszéd Rádsz Rádszrendalala Mitra külső tagról, Duka Tivadar l. tagtól. — A szembogárszükítőnek kiszabadítása, dr. Schulek Vilmos l. tagtól.

Budapest fővárosi közkórházainak évkönyve (1890—91), a fő- és székvörös törvényhatóságának megbízásából közrebocsátja a Rökus-kórház igazgatósága. A közel 500 oldalnyi vastok kötet két év adatainak rendkívül gazdag halmazát öleli fel, s ismereti mindazt, a mi 1890. és 1891-ben a Rökus-kórházban és az állói-tí új kórházban és 1891-ben a budai Szt.-János-kórházban történt.

Feltünteti az összes kórházak személyzetét, a kórházak betegfelvételi képességét; táblázatos kimutatásokat találunk a napi, havi és évi betegforgalomról, a gyógyulási és hallozási viszonyokról, a betegek származási statisztikájáról, a végzett műtétekről és boncolásokról, a kórházak költségvetéséről és élemezéséről. A pesti részben levő kórházakra vonatkozó adatokat dr. Purjesz Ignác állította össze nagy gondal. A fővárosi megbízásból készült munka «Tudományos része» egyes fő- és rendelő orvosok dolgozatait nyujtja. Schenthaner Gusztáv, Angyall Béla, Farkas László, Székács Béla, Böke Gyula, Mo-rély Károly, Hochhalt Károly, Pertik Ottó, Laufnauer Károly, Bakó Sándor, Ostermayer Miklós és Jankura István közleményei szakértelem és alapos kutatás termékei. A fővárosi egészségügyi és kórházi viszonyaira oly becses adatokat tartalmazó évkönyvet dr. Müller Kálmán, a Rökus-kórház igazgatója szerkesztette.

Az onagyvéd, Knorr Alajos kir. itélőtáblái bírónak művéből ötödik újr. átmozgató kiadást indított meg füzetekben ifj. Nagel Ottó, s már a 3-dik füzet hagyta el a sajtót. A mű gyakorlati útmutatásokat ad joggyűjtelek elintézésére, okiratok szerkesztésére. Ára 30 kr.

Hadtörténeti közlemények. Az akadémia kiadásában megjelenő évnegyedes folyóirat legutóbbi kötetében Konecz József közli Kemény János erdélyi fejedelem leveleit, (1659—62) melyek hadjáratára, küzdelmeire és fejedelemségére vonatkoznak. A szerkesztő, Rónai Horvát Jenő őrnagy, Nagy-Várud visszavásárolt, ir ama munka nyomán, melyet «Nagy-Várud a török foglalás korában 1660—92» cím alatt

Bunyitay Vincez nagyvárad kanonok adott ki. Dr. Merényi Lajos hadi törvénykezőinek emlékeiből nyujt érdelem adatokat. Ortvay Tivadar a 901-dik évi pozsonyi csatáról, dr. Karicson Imre pedig befegyezéleg III. Károlynak a törökökkel való háborujáról (1737—39.) czikke, török historikusok leírása szerint. Végül az utolsó nemesi fölkeles idejéből való dalokat és indulókat találunk, melyek közül a «Túl a dunai Mars» nótát Horváth Ádámnak tulajdonítják.

A Magyar Nyelvtörténeti Szótár már be van fejezve, de szükség volt még kiegészítési számolat-val, minthogy a szótárban nem betűrendben foglatatnak az egyes szavak, hanem értelmök szerint csoportosítva. A szómutató most betűrendben sorolja föl a tartalmat. E függelékkel az első füzet most hagyta el a sajtót, az a betütől «a gabnakéveig» terjedő lajstrommal. Ára 1 frt.

Elsőfizetése. Tutsok Anna, ismert íróné «A fenyvesek közül» című újabb elbeszélésekre hirtet előfizetést. Singer és Wolfner kiadásában fog megjelenni Budapesten, s megrendelhető 1 frt 40 kr-lyal, vagy diszkótésben 2 forint 20 kr-lyal. — «Bolyongás» cím alatt ad ki egy kötet költeményt Somló Sándor, ki az akadémia drámai pályázata két ízben nyert pályadíjat. A kötetben e

ezzel összekötésben álló hatóságokra, főleg az iparosokra, nemkülönbön a jogvédőkre, kik eddig leginkább érezték ily mű hiányát, elég fontossággal bír. De érdekel birhat másokra is, mert a találmányok legfrissebb termékeivel ismerteti meg az olvasót. A hivatalos szabádmali katalógus terjesztésével a m. kir. kereskedelmi miniszter a «Magyar Szabádmali Közlöny» szerkesztéségét (Bergl Sándor mérnöki- és szabádmali irodáját) bízza meg, mely azt a lap előfizetést ingyen adja. A katalógus gazdag anyagának sikeres összegyűjtése és összállítása a szabádmali levéltár személyzetének buzgalmtal dicséri, mely munkában a főördem Vician Antal és Freckay János levéltárnokok illeti.

Nemzeti színház. Deczember 2-ikán adtak elő a nemzeti színházban Gabányi Árpád új vígjátékát «A Kápi-vár», mely tavaly az akadémian a Teledi-dj száz aranyát nyerte el, a mi egyébirant nem mindig koszorú, mert a Teledi-djra abszolút becú művet nem kívánnak. Az akadémiai bírlat is több fogatkozást jelölt ki, a mit a szerző aztán figyelembe vett, a szinpadai siker azonban csekély maradt. A darab Apa Mihály fejedelemsége idejében játszik,

ÖSSZENÖTT NŐI IKREK. — Fénykép után.

pályanyertes művekből («Ovidius» és «Nagyravagyó») is lesznek hosszabb mutatványok, valamint «Az apród» című, a Kisfaludy-társaság által jutalmazott költői elbeszélés, nagyobb drámai költemények, kisebb versek. Előfizetheti 1 frt 50 kr-lyal, szerző neve alatt az aradi színházhoz czimezve. — Klára című dalkötetre hirdet előfizetést egy frtjával Versényi György, körmőcebányai főreálisoklati tanár, jó nevű költő, ki több verskötetével rokonszenves figyelmet keltett már.

Palágyi Lajos értesíti mindazokat, kik új verskötetere előfizettek, hogy a munka legkésőbb decz. hó végeig szét fog küldetni. A gyűjtőleveket lehetőleg deczember közepéig czimezve (Budapest, Józsefkörút 62.) kéri beküldeni.

A szabádmalki hivatalos katalógus az 1891-ik évről, melyet a kereskedelmi miniszterium adott ki, 54 nyomtatott ívre terjed s felöleli az 1891. évből engedélyezett, érvényben tartott és érvénytelenné vált szabádmalki tárgymutatóval és névjegyzékkel ellátva. Baross Gábor néhai miniszter rendelte el a szabádmalki ily nyilvántartását és hosszú évek sora óta ez az első, rendszeresen szerkesztett hivatalos katalógus. Magában foglalja mindazon adatokat, melyek esetleges szabádmalki kihágásánál, egyáltalán szabádmalki peres esetekben mérvadó lehetnek, ezért a mű az ipartestületek, iparhatóságok és az

s egymásra agyarkodó erdélyi főurak szerepelnek benne. Vígjátéki derült levegője azonban nincs, nem is lehet tárgyánál és alakjainál fogva. Alacsony kapzsiság, birtok-pór, okirat-sikkasztás, furfang, boszú: mind sokkal komorabb dolgok, hogyszem a vidámság gyökeret verhessen közélükben.

A vígjátéki rész benne Kapi uram három leánya körül fejlődik. Az egyik már koros, a másik ketű még fiatal, de a család már nehezen várja a kéréket. De végre is eljön Gyulay Ferenc és Balassa Imre, a ki főszereplője a darabnak, s megszerzi a fogadott leányt, Juditot. Csakohgy Balassát Kapi uram csúfosan utasítja el, még koldus-társisnyját is vet a nyakába. Ez a történet már nem egyszer fejt elől dolgozva a krónikák után. Vígjátékul Gabányi tett vele próbát, kevés sikerrel. A Kapi-vár voltaképpen a Balassa családé, de Kapiék már olyan régen bírták bérbe, hogy az emberek már csak az ő nevökről ismerik. A dévényi Balassa-várban ott van azonban a hiteles okirat, a mivel Balassák előállhatnak. Kapi tehát megbizva székely iródeájtát, Pál Mózes, hogy lojta el a császáraktól földült várból ott a drága levelet, a mit a diák meg is tesz, csakohgy a diák ravasz ember, boszút esküdtöt Kapi ellen, mert a dolyfós ur egyszer megpatkolgatott egy csomó székely embert, csak azért, mert Kapi ur mulatsá-

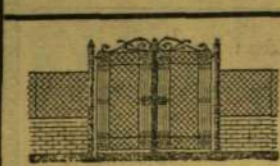

BUDAPESTI CZÉGEK.

KOLLERICH PAL ES FIAI
első magyar 4999
sodronyszövet-fonat és
szitaárny-gyára
IV., Ferencz József-rakp. 21.
Ajánlja számos kiállításon első
díjakkal kitüntetelt gyármanját

CALDERONI ES TÁRSA
látászereszek.
Látászerék raktára váci-utca 30. szám.
Eszközök és társzerék raktára:
Kis hid-utca 8. szám.
BUDAPESTEN.
Árjegyzék kívánatra bérmentve, ingyen.

Fájós lábakra
ajánlom készítményeimet
GERŐ ADOLF
cipész mester
V., Fűrőd-utca 2. sz.
Dianafürdő-épület.

HÜTTL TIVADAR
cs. és kir. udv. szállító.
Az ország legnagyobb
porcellán-raktára
BUDAPEST,
Dorottya-utca 14. szám.

KILIÁN FRIGYES
m. kir. egyetemi könyvtáros,
IV., váci utca 30.
A magyar, francia, angol és német
nyelvű könyvtárakban — Díjazott
— A világirodalom remekiről.
Építészeti és technikai munkák.
Imakönyvek stb. 5001

KÖZPONTI
VÁLTÓ-ÜZLET RÉSZV. TÁRSASÁG
IV., Bécsi-utca 4. szám,
legelőnyösebben vesz és elad mindenemű érték-
papirokat és pénzemeteket.

KERTÉSZ TÓDOR
bel- és külföldi
műiparúrok raktára.
BUDAPEST
Dorottya-utca 1. sz.
Kívánatra új nagy képes ár-
jegyzéket bérmentve küld.

SCHOTTOLA ERNŐ
Budapest (Foncière-palota).
Legnagyobb raktár 5016
férfi- és női esőköpenyekben,
gummiczipőkben, eszmaltkban és nadragvédőkben stb.

A legkitünőbb magvak
MAUTHNER ÖDÖN
magkereskedésében
Főüzlet: **BUDAPEST** Fióküzlet:
Andrássy-út, 23. sz. Koronaherceg-u., 18.

KÜHNE E.
gazdasági gépgyára Mosonban
Legjobb és legolcsóbb sorvető-gépek,
már is 12,600 példányban elterjedve.
Mindennemű gazdasági gépek nagy választékban!
Főraktár: Budapest, VI. ker., váci körút 21-ik szám.

Toronyórákat
legelőnyösebben, legújabbban és legjob-
ban készít: **5002**
Mayer Károly L.
Órágyára,
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzékek bérmentve.

Egyházi mise
ruhák és sze-
rés, társulati
eszközök, ten-
plomilobogók
a legelőnyöse-
bből a legm.
árjegyzékek
kivitelben, valamint a ruhák kiké-
szítését (monitrosztás) GAVORA
JÓZSEF-nél váci-utca 17. szám.

GRÖBER LAJOS
kosár-fonóda,
IV., Kigyo-u. 6.
Hangjegyzárók
működő-üzletek
stb. nagy választé-
kban.
Képes árjegyzékek bérmentve.

SZELNÁR JÓZSEF
UDV. SZÁLLÍTÓ
VIRÁG-CSARNOKA
BUDAPESTEN. 5008

VÉRTESSI SÁNDOR
udv. illatszertár „Vénusos” 5007
Kristóf-tér 8. sz. a. Budapesten.
Ajánlja gazdagon felszerelt illat-raktárát, mindennemű angol és
francia illatszereket, hajkenőcs, olaj- és szappan-neműeket,
ugyszinte nagy választékban bel- és külföldi tolette-cikkjeiket.

BÜVÉSZET
könyvem egyszerű átváltozása után,
már az első napon tarthat, míg a
legújabb ember is, feltűnő
keltő bűvészi előadást, előkészít-
let és költéség nélkül. A könyv
világjáró bűvészek által előadott 50
rendkívül meglepő mutatványt tar-
talmaz s minden mutatvány rajzok-
kal van ellátva. — A könyv ára bér-
mentve 1 ft. Kívánatként ingyen
küldök bárkinek. A bűvészetből
személyes oktatást is adok.
Budapest, Kertész-utca 36. sz.
5041 **Friedmann Simon.**

Legmagasabb
PÉNZ-KÖLCSÖNÖK
SORSJEGYEKRE
és egyéb
ÉRTÉKPAPIROKRA
előnyösebben mint bárhol kaphatók

Alapítottól 1867-ben
Benedek Gábor és testvére
ékszerészek és órásk,
BUDAPEST,
hatvani utca 17.
Árjegyzék
bérmentve küldetik

TESTORY ES FIA
csak váci utca 24.
ajánlják dúsgazdag diszmuárú-raktárukat
a legelőnyösebb árak mellett.
Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

TEA, RUM
COGNAC!
3 üveg 1/10 *** 5 ft
5 liter cognac 8 ft
1 l. Jamaica-rum, 1/2 kilo kara-
ván-tés eredeti kínai-doboz-
ban, 1 kilo fin. vegyes tea-süte-
mény, 1 üveg 1/10 *** cognac,
mindössze 6 ft
és pedig bérmentve, c omago-
lás és szállítással együtt,
Sárkány Józsefnél,
Budapest, Erzsébet-körút, 54.

KORMOS GYULA
ÉS TÁRSA
bank- és váltó-üzletében,
BUDAPEST,
V. Dorottya-utca 5. szám.

NAGY IGNÁC
pincefelszerelési cikkék üzlete
Károly-körút 9. sz. a.
Nagy raktár: dupla erős
palackokban, parafadaga-
szok stb. Képes árjegyzék
kívánatra bérmentve.

HOLLANDI
Életbiztosító részvénytársaság
Amsterdamban.
Magyarországi vezérképviselet:
BUDAPEST
IV., koronaherceg-u. 20.

Münchmeyer C.A. és Tsa
china-észti árú raktára.
Képes árjegyzék kívánatra
bérmentve és ingyen.
BUDAPESTEN
IV., váci-utca 11.

MAGYAR FRANCZIA
BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
V., fűrőd-utca 6. szám.

SCHACHNER JÓZSEF A.
Budapest, Nádor-utca 15.
Kétszersült-, biszuits-, tea-süte-
mény-, Graham-kenyér-, torta-
és salon-ozukorka-gyára.
Vidékre megrendelések jutányosan
eszközöltetnek. 5045

Uj fali naptár
az 1893. évre.
Egy egész iv. ára 20 kr.

Budapest, IV., Egyetem-utca 9. sz. a.
LUFT JÓZSEF
dúsan felszerelt fűszer- és esemege-üzlete,
a legkitünőbb minőségben szolgál: magyar és francia
cognacot, kül- és belső rumot, théat, tea-süte-
ményt és hasonló esemeget, saját készítményű befőtteket,
asztali és pecsenye borokat, ásvány-vizeket, déli
gyümölcsöket, izletes különlegességeket.

Gyermekek rövidlátók
s görbék lesznek ferde ülés miatt a
nem alkalmas magasságú asztal és szé-
keknel, emelégve ajánlom minden csa-
ládnak az orvosi rendeltetve szerk. új
házi iskolapadokat
Állítható ülésel és írólappal együtt sötét
vagy barna lakkozás-al, „Feivel”-rend-
szer után 1 ülés 18 ft, 2 ülés 26 ft. Utánvétel mel-
lett szállítja csak **WOLF SOMA** Budapest.
MAGYAR VASBUTOR-IPAR
Dorottya-utca 2. sz. (V. U.) 5035

KIRNER JÓZSEF
CS. ÉS KIR. UDVARI PUSKAMŰVES
BUDAPESTEN,
Raktár: IV., Szervita-tér 2. sz. * Gyár: VII. Rózsa-utca 7. szám.
Ajánlja mindennemű saját készítményű és legújabb szerk. vadász-
fegyvereit, golyós fegyverek, Express, Rifek, Paradox-Rifek
esetű-pisztolyok. Dúsan ellátott raktárát a legújabb szerk. és a
pontosan belső forgó-pisztolyok, salongyerekek és pisztolyok,
továbbá a legújabb **The Belmont Interchangeable**,
gol vadász-fegyvert
mely saját műhelyében pontosan szabály, és helyre tesz és újraszabályoz
utján készíti a **The Belmont Fire Arms & Gun Barrel Works**
Angolországban. Továbbá a **Nimrod**, mely szintén gépek utján
re legújabb béga vadász-fegyver. **Nimrod**, kézi **Francotte** Ágost-
ton fegyvergyárban Lüttichben, **The Celebrated Matchless** kézi ké-
csőv vadász-fegyver, mely a **Manufacture Liégeoise d'Armes** a feu lüttichi
fegyvergyár mechanikai műhelyében gépek utján készült. Ezen fegyverek
— melyeknek egyedüli raktárát hírom — mind nálam lesznek szabályozva
és helyre, javításokt és új készítményeimel.

A legklt. Lefauchaux és Lancaster lövelők.
Továbbá mindenféle angol
Lancaster- lövelők Egy
Brothers Limited londoni
gyárából és angol Mporral
töltött eredeti angol Lan-
caster-lövelők.
Megrendelések és leve-
lőket kérem raktáramba
4999 számomra!

Ezen kívül vannak még **Top-Lever** rendű fegy-
verek, a sárkányok között fekvő **Colucci**, bal csőve **Chau-
bore** pontosan helyre, kit.
lékpuszok, melyeknek
jónagát szintén kesze-
dem, 45 forinttal kezdve.
Részletes árjegyzékek
kívánatra ingyen és
bérmentve küldetnek.

1892. decz. 192. sz. 1892. decz.

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti
GYULAI PÁL.

TARTALOM:

- Salamon Ferencz. — Marczali Henrikől.
- A katolicus clerus sereglmei 1848 előtt és után. (V.) — o-t.
- A nőnevelésről. (II.) — Szoboszló Károlytól.
- A magyar nyelv-történeti szótár. — Szarvas Gábor-
tól. — Erre válasz — Nagyszigetli Kálmántól.
- Költmények. Őszi kikiresek. — Léva Józseftől. —
Janus Pannoniusz elegiája anyja haláláról, latinból —
Hegedűs Istvántól.
- Kisiparunk jövőjéről. — Bernát Istvántól.
- Egy Racine-monographia. — Haraszti Gyulától.
- Értesítő. Brehm: Az északi sarktól az egyenlítőig.
Fordította Geöcze Sarolta és Paszlavszky József. —
L. B. — Gr. Ráday Gedeon összes művei. Összegyűj-
tötte és bevezette Váczy János. — t. — Keményfy
Dániel: Történeti tanulmányok. — H. K. — Zola E.:
Débauc. — gb. —
Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi fizetékben.
Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint,
félévre 6 ft.

Franklin-Társulat

VASÁRNAPI UJSÁG

51. SZÁM. 1892. BUDAPEST, DECEMBER 18. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 ft. POLITIKAI UJDONSÁGOK egyévi 8 ft. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 5.— Kétféle előfizetésre: a postai tag megfizetésű vitellőre 2.50

TURINBA KOSSUTHHOZ.

A fővárosi küldöttség egyik tagjának levele.
Turin, 1892 decz. 12.
AZT MONDJÁK, hogy Olaszországba kell menekülni a tél fagyá és hava elől. Meglehet, hogy rendes időben igaz e mondás, de mostanában, úgy látszik, hogy rendkívüli időket élünk, mert ez a mondás ezúttal nem találó.
A fő- és szekváros által megszavazott dispolgári oklevelet kellett elvinni az ősz hazafinak. Itthon nagy hófúvások lepték el a vasutakat, úgy, hogy e hó 8-án a küldöttség el nem indulhatott. Elindult tehát 9-én, azzal a szándékkal, hogy 10-én ebéd után 2 óraker Velenczében lesz. E helyett elért Velenczében este 7 óraker, mert a hóakadályok így akarták.
Velencze még akkor is szép, mikor az idő nem szép. Az idő hideg, zord volt, fagyott, de

erre azt mondták, hogy minél beljebb megyünk a szép Olaszországba, annál derültebb, annál melegebb, annál zöldebb lesz a világ.
Lássuk tehát ezt a sok szepet mi, a kik Görzben csaknem ingújjra vetkezve járkáltunk s gyönyörködünk annyi zöldegben, a mennyit Budapesten csak májusban lehet látni.
Körülbelül Veronáig még nem volt sok hó; azontúl azonban valóságos sibiriai tundrákon utaztunk át. Hó és köd mindenütt. A Garda tavának se hire, se hama Desenzanónál. Brescia olyan volt, mint Tobolszk, s a szép Milano bevált volna egy téli Szent-Pétervárnak.
Szinte jól esett Milanóban töltenünk egy fél-
napot; mert legalább láthatunk egyetmást, például a hideg daczára (1.6 fok Réaumur) nyüzsgő utcai népséget, feldiszítve két orrok-
kal, de nem álarozos, hanem valódi két orrok-
kal. A Galleria Vittorio Emanuelében az egész

tér (passaggia) tömve volt sétálókkal, a kik ugyan kegyetlenül fáztak, de azért mégis sétáltak. Leg-
érdekesebb volt egy ölesnél magasabb szerzetes, a kinek mezitelen lábára csak egyszerű talpak voltak szíjjazva, kopasz feje fedetlen volt, és mégis olyan nyugalommal sétált, mintha vala-
hol Afrikában járna-kelne.
Fütenek ugyan Olaszországban, de csak az utca számára. Legalább abból, hogy mindenki, nő és férfi, magas rangú és alacsony sorsú, mind nyitva hagyja maga után az ajtót, azt kell követ-
keztetnem, hogy valami utcaffütiési problema megfajtése képezi jelenleg az éjszaki olasz fő feladatát.
Tisztelegesen befagyott ablakokkal zörgött tovább gyorsnak nevezett vonatunk Turin felé, hova este 10 óra után megérkezünk s hol Kos-
suth házi orvosa, dr. Basso, fogadtott bennünket a vasutnál.

KOSSUTH DOLGOZÓ-SZOBÁJA TURINI LAKÁSÁN.

Ellinger Edének f. évi szept. 20-án felvett fényképe.